

บทบทน์ หน้าทีของกำนัน ผู้โทยู่บ้าน ในสถานการณบึงจู่ปิ่น :
ศักษณนพารกรณีย์ อ่ามกอรณานน ทังหวัคชณนณณ

ว้ระพงษ์ สุขทวิมถถถ

ถารน้จนถนเป็นส่วนแห่งของกำรศักษาตามหลักศตรสาธนศาศตรมหาวโณทิต

สาขาวิหาวรู้ศาศตรกำรปกครอง

บ้มทิตวิหาวถ้อย มหาววิหาวถ้อยมหามกุฏราชวิหาวถ้อย

พุดศักกราช 2550

บทบาท หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน :
ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น

วีระพงษ์ สุขทวีผลกุล

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2550

B 10420

**THE ROLES OF KAMNAN AND VILLAGE HEADMEN IN CURRENT
SITUATION : A CASE STUDY OF KRANUAN
DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE**

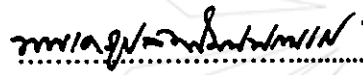

WEERAPHONG SUKTAVEPHOLKUL

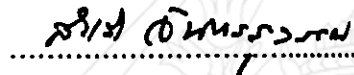
**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E.2550 (2007)**

หัวข้อสารนิพนธ์ : บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน :
ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น
ชื่อนักศึกษา : วีระพงษ์ สุขทวีผลกุล
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.ทรงวุฒิ ศรีวิไล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดดัมพ์พัฒนวิริยาจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รศ.ดำรง จันทสุวรรณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผศ.ดร.วิยุทธ์จำรัสพันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผศ.ทรงวุฒิ ศรีวิไล)

..... กรรมการ
(รศ.สมนึก บุญผดุง)

..... กรรมการ
(ผศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : The Roles of Kamnan and Village Headmen in Current Situation :
A Case Study of Kranuan District, Khon Kaen Province

Student's Name : Weeraphong Suktavepholkul

Department : Government

Advisor : Asst. Prof. Dr. Viyouth Chamruspanth

Co-Advisor : Asst. Prof. Songwoot Sriwilai

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thematic Committee

Samroeng Chantrasuwan
..... Chairman
(Assoc. Prof. Samroeng Chantrasuwan)

Viyouth Chamruspanth
..... Advisor
(Asst. Prof. Dr. Viyouth Chamruspanth)

Songwoot Sriwilai
..... Co-Advisor
(Asst. Prof. Songwoot Sriwilai)

Somnuek Panyasing
..... Member
(Assoc. Prof. Somnuek Panyasing)

S. Chaimusik
..... Member
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

หัวข้อสารนิพนธ์ : บทบาท หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน :
ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น

ชื่อนักศึกษา : วีระพงษ์ สุขทวีผลกุล

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.วิยุทธ จำรัสพันธุ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.ทรงวุฒิ ศรีวิไล

ปีการศึกษา : 2550 (2007)

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ปัจจุบัน 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 99 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยสถิติทางสังคมศาสตร์ ใช้ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและไค-สแควร์ เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ เป็นเพศชายซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่า เป็นเพศหญิงเพียงร้อยละ 1 มีอายุอยู่ระหว่าง 45-56 ปี มากที่สุด ส่วนมากมีระดับการศึกษา คือ ระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มตัวอย่างที่เลือกศึกษาปฏิบัติงานตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านมากกว่าดำรงตำแหน่งกำนัน มีรายได้ต่อปี อยู่ระหว่าง 100,001-150,000 บาท มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ต่ำกว่า 5 ปี มากที่สุด กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจถูกต้อง เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานระดับมากในเกือบทุกประเด็นส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการทำงานระดับมาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจระดับน้อยในเรื่องสวัสดิการ และค่าตอบแทน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชนพบว่า ชาวบ้านให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมงานบุญประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้น มากที่สุด การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย

ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ด้านความพึงพอใจ ด้านการสนับสนุนจากชุมชน

ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและปัจจัย ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่างๆ ในระดับมาก มีในบางประเด็นเท่านั้นที่อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายังมีการปฏิบัติหน้าที่ในบางเรื่องที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านยังทำได้ในระดับปานกลาง และระดับน้อย ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำผลการการศึกษานี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประชุมสัมมนา กำนันและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อจะได้รับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่มากยิ่งขึ้น

Thematic Title : **The Roles of Kamnan and Village Headmen in Current Situation :
A Case Study of Kranuan District, Khon Kaen Province**

Student's Name : **Mr.Weerapong Suktavepholkul**

Department : **Government**

Advisor : **Asst.Prof.Dr.Viyout Chamruspanth**

Co-Advisor : **Asst.Prof.Songwoot Sriwilai**

Academic Year : **B.E. 2549 (2006)**

ABSTRACT

This study is aimed to 1) study personally characteristic factors of sub-district and village headmen in current situation. 2) study the roles of sub-district and village headmen in the performance of roles in current situation. 3) study factors relating to sub-district and village headmen's roles in current situation. The population and sampling groups used in studying were 99 sub-district and village headmen in Kranuan District, Khon Kaen Province. The tools used for collecting data were questionnaires. The data was analysed with social sciences statistics program. The percentage, mean, minimum, maximum, standard deviation and chi – square was used for analyzing to find the factors relating to sub-district and village headmen's roles in current situation.

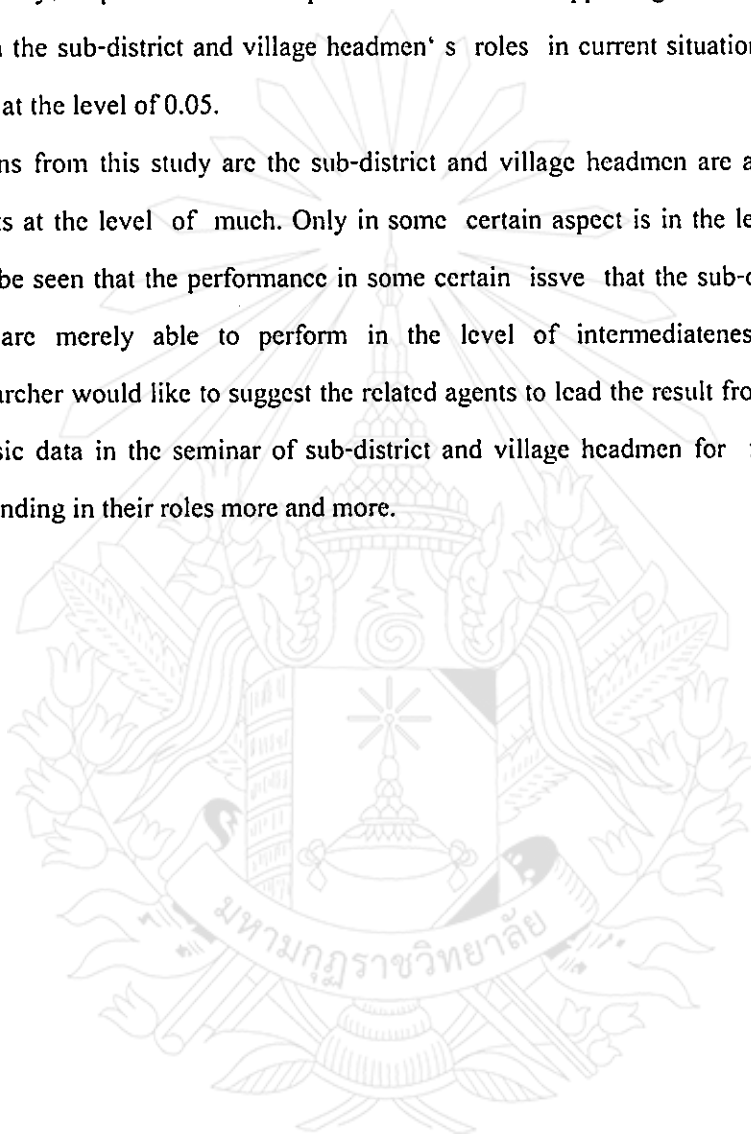
The result has been found that the majority of sub-district and village headmen are male which is only one percent more amount than female. The ages are mostly between 45-56 years. The majority of education level is primary level. They make a living on agriculture. The sampling groups selected for being studied are performing in the post of village headmen rather than in the post of sub-district headmen. The income is various from 100,001-150,000 baht. Mostly, they have lower 5 – years – experience in the positions of sub-district and village headmen. The majority of sub-district and village headmen have the correct knowledge and understanding on sub-district and village headmen's roles. They have motivation on performance at the level of much in nearly all aspects. Most of them are satisfied with performance at the level of much. But, noticingly, The majority of sub-district and village headmen are satisfied at the level of diminutiveness in welfare and payment. Having been supported from community, it has been found that the villagers give the most assistance on

different festivals organized by the villagers. it has been found that the support from outside agents are at the level of diminutiveness.

The personally characteristic factors in the aspect of performance experience in the position of sub-district and village headmen, in performance motivation, in satisfactory, in supporting from community, in public relationship and the factors in supporting from outside agents have related with the sub-district and village headmen's roles in current situation with the statistic significance at the level of 0.05.

The suggestions from this study are the sub-district and village headmen are able to perform different aspects at the level of much. Only in some certain aspect is in the level of much which reflects to be seen that the performance in some certain issue that the sub-district and village headmen are merely able to perform in the level of intermediateness and diminutiveness the researcher would like to suggest the related agents to lead the result from this study to be used as basic data in the seminar of sub-district and village headmen for further knowledge and understanding in their roles more and more.

กิตติกรรมประกาศ

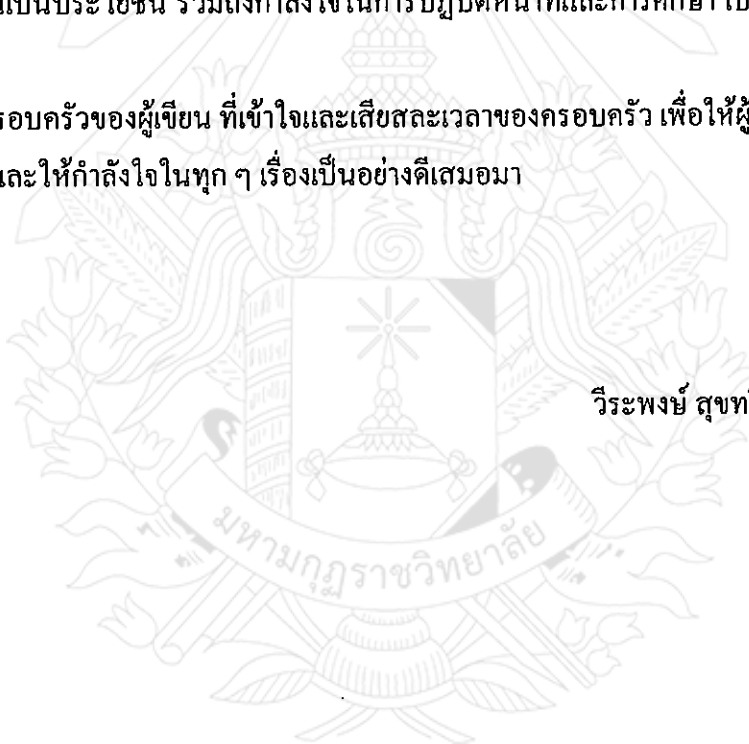
สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและการอนุเคราะห์จากคณาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.วิยุทธ์ จรัสพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ผศ.ทรงวุฒิ ศรีวิไล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจสอบที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงสารนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และบรรพคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาที่ศึกษาที่ผ่านมา

ขอขอบคุณ นายสุรัช วัฒนาคุมชัย นายอำเภอกระนวน และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ช่วยเหลือและอนุเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ รวมถึงกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่และการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมา

ขอขอบคุณ ครอบครัวของผู้เขียน ที่เข้าใจและเสียสละเวลาของครอบครัว เพื่อให้ผู้วิจัยได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และให้กำลังใจในทุก ๆ เรื่องเป็นอย่างดีเสมอมา

วิระพงษ์ สุขทวีผลกุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	7
2.1.1 การจัดการปกครองรูปแบบตำบล หมู่บ้าน	7
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน	9
2.1.3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน	16
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	32
3.1 หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์	32
3.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	32
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	32
3.4 การวัดตัวแปร	33

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
3.6 การทดสอบแบบสอบถาม	37
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 38

4.1 ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล	39
4.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน	41
4.3 ปัจจัยด้านทางจิตวิทยาสังคม	43
4.4 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ปัจจุบัน	51
4.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน	69

บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ 78

5.1 สรุปผลการวิจัย	78
5.2 อภิปรายผล	81
5.3 ข้อเสนอแนะ	85
5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	88

บรรณานุกรม 89

ภาคผนวก 93

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	94
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ	95
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	99

ประวัติผู้วิจัย 112

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน จำนวนรายได้ต่อปี ประสิทธิภาพในการทำงาน ในตำแหน่ง กำนันและผู้ใหญ่บ้าน	39
ตารางที่ 2 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน	41
ตารางที่ 3 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามแรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	43
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามแรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	44
ตารางที่ 5 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามความพึงพอใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	45
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามความพึงพอใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	46
ตารางที่ 7 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน	46
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน	48
ตารางที่ 9 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม ความสัมพันธ์กับชุมชน	48
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามความสัมพันธ์กับชุมชน	49
ตารางที่ 11 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	50
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	51
ตารางที่ 13 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม	52
ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม	53

ตารางที่ 15 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย	53
ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการปกครองและการรักษา ความสงบเรียบร้อย	55
ตารางที่ 17 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านด้านการอำนวยความสะดวกธรรมให้กับ ประชาชนและด้านการบริการ	55
ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการอำนวยความสะดวกธรรม ให้กับประชาชนและด้านการบริการ	57
ตารางที่ 19 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน	57
ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน	59
ตารางที่ 21 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด	59
ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการแก้ไขปัญหาเสพติด	60
ตารางที่ 23 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล	61
ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล	62
ตารางที่ 25 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ ชุมชน (SML)	63
ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้านชุมชน (SML)	64

<p>ตารางที่ 27 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก</p>	<p>65</p>
<p>ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก</p>	<p>66</p>
<p>ตารางที่ 29 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ</p>	<p>66</p>
<p>ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ</p>	<p>68</p>
<p>ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบันรวม 9 ด้าน</p>	<p>68</p>
<p>ตารางที่ 32 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามอายุ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	<p>69</p>
<p>ตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	<p>69</p>
<p>ตารางที่ 34 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย อาชีพและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	<p>70</p>
<p>ตารางที่ 35 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามรายได้และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	<p>71</p>
<p>ตารางที่ 36 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบันและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	<p>71</p>

<p>ตารางที่ 37 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำแนกประสบการณ์ในการทำงาน ในตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	72
<p>ตารางที่ 38 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำแนกความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถาน การณ์ปัจจุบัน</p>	73
<p>ตารางที่ 39 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามแรงจูงใจในการ ทำงานตามบทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน และการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	73
<p>ตารางที่ 40 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามความพึงพอใจ ในการทำงานตามบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน และการปฏิบัติ งานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	74
<p>ตารางที่ 41 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการได้รับการสนับสนุน จากชุมชนและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	75
<p>ตารางที่ 42 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ กับชุมชน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	75
<p>ตารางที่ 43 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	76
<p>ตารางที่ 44 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน</p>	77

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

31

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในชนบทของไทยแต่เดิมนั้นมีลักษณะเป็นสังคมที่ประชาชนอาศัยกันเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มก็มีหัวหน้าทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง คอยดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ในกลุ่มอย่างใกล้ชิด ต่อมาเมื่อประชาชนเพิ่มจำนวนขึ้นปัญหาต่าง ๆ ก็มากขึ้น ความเป็นอยู่ ของประชาชนก็เปลี่ยนแปลงไป ทำให้อยู่รวมกันเป็นหลักเป็นแหล่งเป็นชุมชน มากขึ้น มีอาณาเขตแน่นอนและมีแบบแผนการจัดการปกครอง อย่างเป็นทางการยิ่งขึ้น

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กรมการปกครองถือว่า เป็นกลจักรสำคัญของกระทรวงมหาดไทยในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชนตามปณิธานที่สมเด็จพระยาเจ้าบรมวงศานุภาพ องค์ปฐมเสนาบดีของกระทรวงมหาดไทยได้ทรงตั้งไว้ จึงกล่าวได้ว่ากรมการปกครองเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง การป้องกันสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การศึกษา การพัฒนา การสาธารณสุขโลก สาธารณูปการ การบริการขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมอาชีพ และ ส่งเสริมสร้างรายได้ ฯลฯ นั้นย่อมหมายความว่าไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นหากส่งผลกระทบต่อประชาชนจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็แล้วแต่ ย่อมไม่พ้นหน้าที่ความรับผิดชอบของกรมการปกครองทั้งสิ้น ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา ย่อมเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนโดยทั่วไปแล้วว่าข้าราชการฝ่ายปกครอง ได้ทุ่มเทแรงกาย แรงใจในการปฏิบัติหน้าที่ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมจนบางครั้งต้องสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิต ถึงแม้ว่าในปัจจุบันภารกิจหน้าที่และบทบาทของข้าราชการฝ่ายปกครองจะปรับเปลี่ยนไปบ้าง ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งภายในประเทศและสังคมโลกแต่มิได้หมายความว่าภารกิจหน้าที่ของข้าราชการฝ่ายปกครองในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจะลดน้อยถอยลงก็หาไม่ ตรงกันข้ามภารกิจของข้าราชการฝ่ายปกครองในปัจจุบันกลับเพิ่มขึ้น ทั้งในแง่ปริมาณ และความยุ่งยากซับซ้อนในทางปฏิบัติ อันเป็นผลสืบเนื่องจากความเจริญเติบโตทางด้านสังคมและวัตถุ ทำให้ข้าราชการฝ่ายปกครองจะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และ ศักยภาพในการปฏิบัติงาน

พร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้ตลอดเวลา สามารถปฏิบัติสนองต่อนโยบายของรัฐบาลและความต้องการของประชาชนได้ในขณะเดียวกัน นอกจากข้าราชการฝ่ายปกครอง จะมีบทบาทในการ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชนแล้ว ก็ยังมีกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีบทบาทสำคัญ ในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของข้าราชการฝ่ายปกครอง และทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างข้าราชการฝ่ายปกครองกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการบริหารงานส่วนท้องถิ่น บุคคลกลุ่มนี้คือ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

กำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน เป็นสถาบันทางการปกครองท้องถิ่นที่กำเนิดขึ้นมาเป็นเวลากว่า 113 ปี เพื่อทำหน้าที่ในการปกครอง ดูแลทุกข์สุขของราษฎรตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้องบทบาท หน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน ได้ผูกพันเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทมาโดยตลอด นับแต่อดีตไม่ว่าจะเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในชุมชน การบำรุงส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎร การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การนำข้าราชการต่างๆ มาแจ้งให้ราษฎรทราบ และนำปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรไปแจ้งแก่ทางราชการรวมถึงการเป็นผู้นำทางสังคมของราษฎรในงานประเพณีต่าง ๆ

การปกครองระบบกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เป็นการปกครองผสมผสานระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการปกครองส่วนภูมิภาค กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกตั้ง เลือกผู้นำ ในท้องถิ่นของตน ปกครองและบริหารงานในตำบล หมู่บ้าน ตามหลักการกระจายอำนาจ Decentralization ตามระบอบประชาธิปไตยในการปกครองระดับท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ อาทิ เสรีภาพ เสถียรภาพ ความเจริญก้าวหน้า ในขณะเดียวกันระบบกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นการปกครองส่วนภูมิภาค เนื่องจากรัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้แต่งตั้งราษฎรที่ประชาชนในตำบลหมู่บ้านเลือกตั้งมาแล้ว โดยมีเงินค่าตอบแทน สวัสดิการ รวมทั้งระเบียบวินัยเช่นเดียวกับข้าราชการรวมทั้งปฏิบัติงานในพื้นที่ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ปัจจุบันจากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้นว่า การเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบล

ทิศทางการกระจายอำนาจ ให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงนโยบายปฏิรูปราชการของรัฐบาลที่มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐ เป็นเครื่องมือในการบริหารราชการแผ่นดิน ที่ตอบสนองต่อภารกิจภาครัฐ และความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ทุกสถาบัน องค์กร จึงต้องปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ดังนั้น กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จึงมีบทบาทหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่4) พ.ศ. 2510 และหนังสือสั่งการ ค่วนที่สุด ที่

มท 0311.2/ว 2145 ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2542 ผนวกกับงานนโยบายของรัฐบาล จึงมี 9 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม
2. ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย
3. ด้านการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนและด้านการบริการ
4. ด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน
5. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุข
6. ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล
7. ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)
8. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก
9. ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ

ดังนั้น เมื่อมีการพิจารณาบทพวทเกี่ยวกับบทพวท หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0310.2/ว 2508 ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 2547 เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการบูรณาการ การทำงานระหว่างกำนันและผู้ใหญ่บ้าน กับองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องเป็นผู้ประสานงาน และร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบล / เทศบาลตำบล เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันให้สอดคล้องกับภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีทั้งลดเรื่องซ้ำซ้อน และเพิ่มบทบาทที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อยการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม การอำนวยความสะดวกให้ประชาชน และการบริการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการประสานกัน ในด้านความคิดความร่วมมือกับทำงานในเชิงสร้างสรรค์ ในการพัฒนาตำบล หมู่บ้าน โดยมีลักษณะเกื้อหนุนหรือสนับสนุนการทำงานซึ่งกันและกัน มีแนวทางในการทำงานเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน โดยยึดเอาประโยชน์สุขของประชาชนเป็นเป้าหมาย

สาเหตุของปัญหา

อำเภอกระนวน เป็นอำเภอหนึ่ง ใน 20 อำเภอ กับ 6 กิ่งอำเภอ ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดขอนแก่น ห่างจากตัวจังหวัดเป็นระยะทางประมาณ 66 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 322,017 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 305,209 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 ตำบล 99 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 65,769 คน จากการศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า อำเภอกระนวน เป็นอำเภอหนึ่งที่ประสบปัญหาพื้นฐานทั่ว ๆ ไป เหมือนพื้นที่อื่น ๆ ของภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากสภาพทางกายภาพลักษณะภูมิประเทศตั้งอยู่พื้นที่เป็นเนินเขาเล็กๆ สลับกับพื้นที่ราบแบบลูกคลื่น ปัญหาที่ประชาชนประสบอยู่เป็นประจำทุกปีคือปัญหาความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนเนื่องจากประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ สภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีอินทรีย์วัตถุต่ำ บางแห่งดินเค็ม นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านเศรษฐกิจ คือ ประชาชนรายได้ต่ำ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว ประมาณ 9,200 บาท/ปี ประชาชนมีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาความยากจนของประชาชน ปัญหาด้านสุขภาพ อนามัยปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทางอำเภอจึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ในแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี โดยกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน ตำบล และ อำเภอ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทหน้าที่จะนำโครงการไปปฏิบัติและเป็นผู้ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้ดีที่สุดคือกำนัน และผู้ใหญ่บ้านเพราะในการบริหารงานในระดับหมู่บ้านเป็นการบริหารงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน ในระดับรากหญ้ามากที่สุด หากกำนันและผู้ใหญ่บ้านรู้จักบทบาทหน้าที่ มีความสามารถหรือมีการปฏิบัติงานอย่างจริงจังแล้วจะทำให้นโยบายของรัฐสามารถตอบสนองความต้องการอันแท้จริงของประชาชน แต่ถ้า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่ทราบบทบาทหน้าที่ ไม่ให้ความสนใจหรือไม่นำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ จะมีผลทำให้นโยบายของรัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการอันแท้จริงของประชาชนในหมู่บ้านได้ อันจะส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของอำเภอ จังหวัด และประเทศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคม จากสาเหตุของปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะผู้ดำรงชีวิตอยู่ในหมู่บ้านของอำเภอกระนวน จึงมีความสนใจที่จะศึกษา บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1. เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน
- 1.2.2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ปัจจุบัน
- 1.2.3. เพื่อศึกษาปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนและด้านการบริการ ด้านการแก้ไขปัญหาสังคม และความยากจน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก และด้านการรายงานเหตุการณ์ และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ โดยศึกษากำนัน และผู้ใหญ่บ้านใน อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

1.4.2 ทำให้ทราบถึงบทบาท หน้าที่ ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน ในการปฏิบัติหน้าที่ ในสถานการณ์ปัจจุบัน

1.4.3 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ ของ กำนัน และ ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดความหมายของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยศึกษาดังนี้.-

บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งครอบคลุมบทบาทใน 9 ด้าน ดังต่อไปนี้ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนและด้านการบริการ ด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพ ของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก และด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของ กำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ กระนวน จังหวัดขอนแก่น ในสถานการณ์ปัจจุบัน

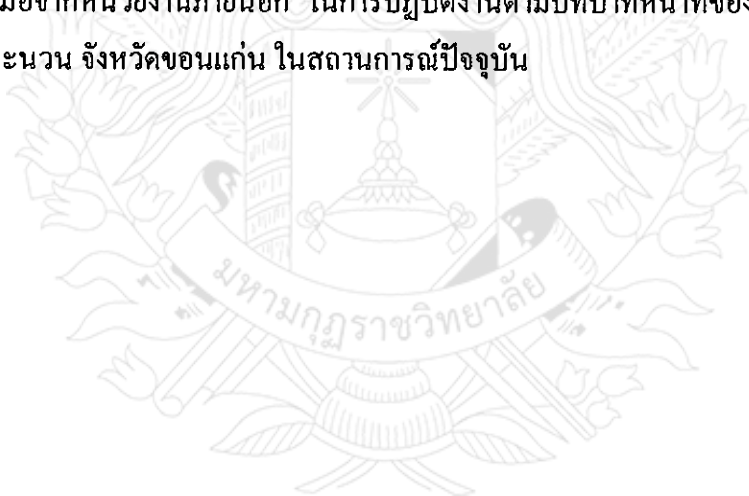
แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง การแสดงออกถึงความต้องการของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ของอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความพึงพอใจหรือการแสดงออกถึงความชื่นชอบของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ของอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

การสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การให้การสนับสนุนจากชุมชนหรือความร่วมมือจากประชาชน ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดมีระหว่างกำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน กับประชาชนในท้องถิ่น มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชน และมีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก หมายถึง การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก หรือความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ในสถานการณ์ปัจจุบัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องบทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 การจัดการปกครองรูปแบบตำบล หมู่บ้าน

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน

2.1.2.1 ความหมายและความสำคัญของบทบาท

2.1.2.2 ประเภทของบทบาท

2.1.2.3 ลักษณะของบทบาท

2.1.2.4 บทบาท หน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

ก) การปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

ข) บทบาทหน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้รับมอบหมายตาม นโยบาย

รัฐบาล

2.1.3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

2.1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

2.1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจและความพึงพอใจในงาน

2.1.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 การจัดการปกครองรูปแบบตำบล หมู่บ้าน

1. การบริหารราชการในส่วนภูมิภาค ปัจจุบันแบ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น

2 ลักษณะ คือ ตำบล หมู่บ้าน แต่ยังมีคนอีกเป็นจำนวนมากเข้าใจว่า ตำบลหมู่บ้านเป็นหน่วยงาน

บริหารราชการส่วนภูมิภาค แต่โดยแท้จริงแล้วตำบล หมู่บ้าน มิได้เป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ตำบล หมู่บ้าน มีลักษณะเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นในส่วนภูมิภาคที่มีระดับรองจากอำเภอ และ กิ่งอำเภอ

2. การดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านครั้งแรกให้มีการทำบัญชีสำมะโนครัวก่อนแล้วรวมเจ้าของ บ้านในบริเวณใกล้เคียงกัน 10 บ้าน เข้าเป็นหมู่บ้านหนึ่ง แล้วเชิญเจ้าของบ้านมาร่วมประชุมเพื่อคัดเลือกผู้ใดสมควรเป็น “ผู้ใหญ่บ้าน” ถ้าผู้ใดได้รับความเห็นชอบจากเจ้าบ้านเกินครึ่ง ถือว่า ผู้นั้นได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน ส่วนการเลือกกำนัน ให้เลือกจากผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลนั้น โดยเชิญราษฎรและผู้ใหญ่บ้านมาประชุม ส่วนมากนิยมใช้บริเวณวัด ซึ่งจะได้พระภิกษุที่ราษฎรนับถือศรัทธาร่วมเป็นสักขีพยานด้วย โดยให้ผู้ใหญ่บ้านทุกคนรวมกันออกเสียงเลือกผู้ใหญ่บ้านคนคนหนึ่งเป็นหัวหน้าเรียกว่า “กำนัน”

3. ตำบล หมู่บ้าน เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่ใกล้ชิดกับประชาชนและสามารถสนอง ตอบต่อความต้องการของประชาชนให้ได้มากที่สุดและสถาบัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นสถาบันที่ได้เริ่มมีการแพร่หลายมาตั้งแต่ ร.ศ. 111 (พ.ศ. 2435) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) และพระองค์ได้ทรงประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะท้องที่เมื่อ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2547 ได้มีการตรวจตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายแม่บทในการปกครองท้องที่ระดับตำบล หมู่บ้าน ที่ได้ใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้ ตามกฎหมายแม่บทลักษณะปกครองท้องที่ดังกล่าว ได้บัญญัติว่าประชาชนในท้องที่มีจำนวนมากเกินกว่าที่ประชาชนแต่ละคนจะสามารถดำเนินกิจการแต่ละอย่างได้ครบถ้วน จึงจำเป็นต้องเลือกตัวแทน ของตนขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่แทนตนในการรักษาผลประโยชน์ความเป็นอยู่ของปากท้องของตน ตัวแทนเหล่านี้มักเป็นคนที่ประชาชนในท้องที่นับถือศรัทธาและสามารถป้องกันผลประโยชน์ต่าง ๆ ของประชาชนในแต่ละพื้นที่โดยบุคคลที่เป็นตัวแทนในระดับตำบล หมู่บ้าน จะต้องผ่านการคัดเลือกจากประชาชน ภายใต้คุณสมบัติที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ เช่นอายุต้องไม่ต่ำกว่า 25 ปี และไม่เกิน 60 ปี¹

จากแนวคิดในการจัดการปกครอง รูปแบบตำบล หมู่บ้าน ดังกล่าว เพื่อกระชับพื้นที่ทั้งประเทศไทย ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเอกภาพและมีอิสระในด้านการปกครอง และเพื่อให้ราษฎรในระดับตำบล หมู่บ้านมีความสามัคคีกัน และไม่ให้เกิดกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอำนาจโดยผลการ

---

¹จิตติมา ขอดพริ้ง, “บทบาทผู้นำและศักยภาพทางการบริหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการสตรีระดับบริหารกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย,” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2535, หน้า 62-65. 160 หน้า.

และไม่มีสภาพเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่นทำให้เป็นหูเห็นตาทางราชการเพียงอย่างเดียว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสภาพของความจริงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง เป็นเหตุให้มีการแก้ไขวาระการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานในหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และต่อประชาชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยจะจัดทำการศึกษาวิจัย เพื่อนำเสนอต่อไป

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

2.1.2.1 ความหมายและความสำคัญของบทบาท

บัณจิต ชนะชัย ศึกษาแนวความคิดของ Levinson แล้วสรุปความหมายของบทบาท ไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน (Norms) ความคาดหวัง (Expectation) ข้อห้าม (Taboos) ความรับผิดชอบ (Responsibilities) และอื่น ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดไว้ บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่หน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาทหมายถึงความคิดเห็นของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเองที่คิดและทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำด้วยความสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือแนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนเองดำรงตำแหน่งนั้น ๆ Parsons มีความเห็นคล้ายกับ Lintion ว่าฐานะตำแหน่ง และบทบาทของบุคคลเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้ว บุคคลผู้อยู่ในฐานะตำแหน่งย่อมจะทำหน้าที่ที่จะให้ฐานะตำแหน่งนั้น ๆ²

สุรเกียรติ์ ฐิตะฐาน ศึกษาแนวความคิดของ Parsons สรุปได้ว่า

ระบบของสังคมก็คือ ระบบของการปฏิบัติต่อกัน (Systematized Intersection) ถือว่าบุคลิกภาพกับผู้มีพฤติกรรม 5 หรือผู้กระทำทางสังคม (Social Actor) ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เพราะบุคลิกภาพเป็นรูปแบบของพฤติกรรมของคนใดคนหนึ่งที่มีความสอดคล้องกันอยู่เสมอ (Pattern of Consistent) ส่วนผู้กระทำทางสังคมมิได้คำนึงถึงการสอนของพฤติกรรมที่สอดคล้อง เช่น เดียวกัน

---

²บัณจิต ชนะชัย, “บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณจิต, (บัณจิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2533, หน้า 30.

กับบุคคลเอกกัตตะในทางพฤติกรรมสัมพันธ์หรือตอบโต้ (Interactionist) ถือว่าบทบาทและฐานะ ตำแหน่งนับเป็นเพียงนิติกรรมของคน (De Jure) จึงมีพฤติกรรมที่แสดงออกจริงของคน¹

ภิญโญ สาธร ให้ความหมายบทบาทว่า “สิ่งที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่งถูกผู้อื่นคาดหวัง ให้กระทำที่เรียกว่า “บทบาทหน้าที่” ซึ่งกำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งซึ่งบุคคลผู้นั้นครองอยู่ หรือ หมายถึงหน้าที่ หรือ เจื่อนไขที่ต้องทำ”⁴

อมรา พงศาพิชญ์ ได้ให้ทัศนะว่า “บทบาทคือสิทธิหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่บุคคล หนึ่งมีต่อบุคคลอื่น ในสังคมตามสถานภาพของตัว เช่น บทบาทของพ่อก็คือทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกให้ เป็นดี และบทบาทของลูกก็คือเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และทำตนเป็นคนดี”⁵

กัลยา ผ่องเมฆินทร์ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง “บทบาท” เซึ่งทางทฤษฎีสังคมวิทยา ว่าเป็นรายละเอียดของพฤติกรรมซึ่งบุคคล หนึ่งปฏิบัติในการดำรงสถานภาพหนึ่ง ๆ ทางสังคม และ รายละเอียดนั้นจะมีลักษณะคงที่แน่นอนตายตัวซึ่งทฤษฎีนี้จะเน้นไปที่เนื้อหา (Content) โครงสร้าง และการหน้าที่ของสถานภาพของสังคมดังนั้นบทบาทตามแนวคิดนี้จึงหมายถึง ลักษณะการกระทำ ของบุคคลไปตามสถานภาพที่แฝงอยู่กับสถานภาพของตนภายใต้สถานการณ์ทางสังคมหนึ่ง ๆ โดย บทบาทจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสถานภาพ และบุคคลที่เป็นเจ้าของสถานภาพ อันหนึ่งจะถูกคาดหวังจากบุคคลรอบข้างให้แสดงบทบาทที่เหมาะสม สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของ ทฤษฎีแนวเชิงการปฏิสังสรรค์ทางสัญลักษณ์จะมองว่าบทบาทเป็นผลจากการปฏิบัติที่เป็นจริงจาก ปฏิสังสรรค์ (Interaction) ระหว่างบุคคลในสังคม (Social Position) และบทบาทจะมีความหมายก็ ต่อเมื่อมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทอื่นตามแนวคิดนี้ บทบาทจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจำกัดรายละเอียด ไปได้⁶

---

¹สุรเกียรติ์ จิตะฐาน, “ความรู้ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับโครงสร้าง และ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2538, หน้า 25.

⁴ภิญโญ สาธร, หลักการบริหารศึกษา, (กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2539), หน้า 15.

⁵อมรา พงศาพิชญ์, มนุษย์กับสังคม, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 4.

⁶กัลยา ผ่องเมฆินทร์, อำนาจในการตัดสินใจและความคาดหวังต่ออำนาจในการตัดสินใจที่มีต่อกิจกรรมและกิจชุมชนผู้นำท้องถิ่นชายหญิง, (กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย), 2539, หน้า 19.

2.1.2.2 ประเภทของบทบาท

บัณฑิต ชนะชัย ศึกษาประเภทของบทบาทตามแนวความคิดของ Hunt แล้วได้จำแนกประเภทของบทบาทไว้ว่ามี 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. บทบาทที่กำหนดโดยสังคม (Role Prescription) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ว่าบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งจะต้องทำอะไร เช่น สังคมกำหนดไว้ว่าครูจะต้องมีหน้าที่เป็นผู้สอน
2. บทบาทที่กำหนดให้คนเป็นตัวอย่างของสังคม (Role Stereotypes) เช่น การแต่งกาย การพูดจา ความประพฤติของคนในสังคมโดยอ้อมบอถึงวัฒนธรรมและสังคมของคนนั้น
3. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectation) เป็นบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังไว้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรปฏิบัติอย่างไร เช่น ผู้ที่เป็นครูจะต้องมีความรู้ดี ประพฤติดีและมีคุณธรรมของการเป็นครูที่ดี
4. บทบาทแสดง (Role Enactments) เป็นบทบาทที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ และหน้าที่ที่กำหนดไว้
5. บทบาทที่ต้องปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้ร่วมงานด้วยกัน (Counter Role) คือบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งไม่เพียงแต่จะต้องปฏิบัติตามสิ่งที่ตนต้องการเท่านั้นแต่ต้องปฏิบัติตามความมุ่งหวังของผู้อื่นด้วย⁷

2.1.2.3 ลักษณะของบทบาท

ละเอียด วรรณสารเมธา ได้ศึกษาลักษณะของบทบาทตามแนวความคิดของ Broom and Selznick ซึ่งกล่าวถึงบทบาทว่า ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ 3 ประการ ดังนี้

1. บทบาทในอุดมคติ หรือ สิ่งที่สังคมกำหนดไว้ (Ideal Role The Socially) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดหน้าที่ตามตำแหน่งของสังคมไว้
2. บทบาทที่ควรกระทำ (The Perfomed Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าการกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับ ซึ่งอาจจะไม่เหมือนบทบาทในอุดมคติและอาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคล
3. บทบาทที่กระทำจริง (The Perfomed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงซึ่งจะขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความคาดหวัง และการรับรู้ของแต่ละบุคคล⁸

---

⁷ บัณฑิต ชนะชัย, “บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 30.

⁸ ละเอียด วรรณสารเมธา, “บทบาทของเครือข่ายในการดูแลความเจ็บป่วย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2539, หน้า 35.

ละเอียด วรรณสารเมธา ได้ศึกษาลักษณะของบทบาทตามแนวความคิดของ Allport ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของบุคคลว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ประการ ดังนี้

1. ความหวังของบทบาท (Role Expectation) เป็นบทบาทความคาดหวังของบุคคลอื่นหรือเป็นบทบาทที่สถาบัน องค์กร หรือกลุ่มสังคมคาดหวังให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ ที่บุคคลนั้นครองตำแหน่งอยู่

2. การรับรู้บทบาท (Role Conception) เป็นการรับรู้บทบาทของตนเองว่าจะมีบทบาทอย่างไร และสามารถมองเห็นบทบาทของตนเองได้ตามการรับรู้ นั้น ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลนั้นเอง โดยการรับรู้ในบทบาทและความต้องการของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น

3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptance) ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อมีความสอดคล้องกันของบทบาทตามความคาดหวังของสังคม และบทบาทที่ตนเองรับรู้ผู้นั้น บุคคลสามารถหลีกเลี่ยงบทบาทนั้น ถ้ามีความขัดแย้งกับความต้องการหรือค่านิยมของบุคคลนั้น

4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง (Actual Role) ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทตามที่สังคม คาดหวังหรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้และตามความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับการยอมรับบทบาทนั้น ๆ ของบุคคลที่ครองตำแหน่งอยู่ ซึ่งเนื่องจากความสอดคล้องกันของ บทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้บทบาทของตนเอง

โดยสรุปค่านิยมคำว่า “บทบาท” หมายถึง หน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่องค์กรได้กำหนด และคาดหวังให้ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้

2.1.2.4 บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2510 และหนังสือสั่งการ ด่วนที่สุด ที่ มท 0311.2/ว 2145 ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2542 และบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ก) บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในปัจจุบันไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2510 และหนังสือสั่งการ ด่วนที่สุด ที่ มท 0311.2/ว 2145 ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2542 สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในระดับตำบล หมู่บ้าน และพัฒนาความเจริญให้กับตำบล หมู่บ้าน ในฐานะเป็นตัวกลางระหว่างส่วนราชการกับประชาชน

2. ตรวจตรารักษาความปกติเรียบร้อยและป้องกันทุกภัยอันตรายในตำบล หมู่บ้าน

3. ดูแลรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตำบล หมู่บ้านตลอดจน ป้องกันและระงับเหตุร้าย เหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้นในตำบล หมู่บ้าน รวมถึงป้องกันมิให้เกิดเหตุ ลุกกลามใหญ่โตขึ้น

4. ประชุมอบรมชี้แจงข่าวสารแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข่าวสารราชการ บริหารส่วนภูมิภาคโดยกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างส่วนราชการกับประชาชน ในการนำข่าวสารข้อมูลของราชการไปแจ้งให้ประชาชนทราบและขณะเดียวกันก็นำปัญหาและ ความต้องการของประชาชนไปแจ้งแก่ส่วนราชการ เพื่อให้ส่วนราชการดำเนินการตอบสนองความ ต้องการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชน

5. จัดทำทะเบียนในท้องที่ ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญ ด้านการพัฒนาที่ต้อง จัดทำเพื่อให้ได้ทราบเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ภายในตำบล หมู่บ้าน อันเกี่ยวกับจำนวนประชากร จำนวนครอบครัว จำนวนสัตว์ พาหนะ และลักษณะพื้นที่ เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาซึ่งรวมถึงจัดทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้านและคอยแก้ปัญหานั้น ให้ ถูกต้องเสมอและดูแลถ้ามีคนแปลกหน้าออกตำบล หมู่บ้านเข้ามาอาศัย โดยต้องได้ถามให้รู้จักตัว และรู้เหตุที่เข้ามาอาศัยและดูแลคนเดินทางเข้ามาในตำบลหมู่บ้าน

6. แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนแก่ประชาชน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายได้ให้ อำนาจ ไว้โดยเคร่งครัด

7. พัฒนาและส่งเสริมอาชีพประชาชน

8. ป้องกันโรคติดต่อและรักษาสุขภาพอนามัยของประชาชน

9. ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยต่อเนื่อง เพื่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดทางอาญา อันเป็นผลกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

10. เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้ง กรณีมีคนเกิด คนตาย หรือย้ายที่อยู่ส่งต่อที่ว่าการ อำเภอ/กิ่งอำเภอ

11. ควบคุม ตรวจสอบอาวุธปืนและผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนในตำบลหมู่บ้าน

12. เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญามีอำนาจหน้าที่สืบสวนคดีอาญา จับผู้กระทำความผิด และมีอำนาจค้น

13. พิจารณาข้อพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าเช่า การชำระค่าเช่า ระยะเวลาของ การเช่าตลอดจนข้อพิพาทอื่น หรือค่าเสียหายอันเกิดจากการเช่าตามคำร้องขอของผู้เช่าและมีคำสั่ง ใด ๆ ให้ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าปฏิบัติ หรือมิให้ปฏิบัติการใด ๆ เพื่อให้เกิดผลตามคำวินิจฉัย

14. ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และการกระทำผิดต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

15. ปรามปรามการค้าสัตว์ป่าสงวน ครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือซากสัตว์ป่าสงวนรวมถึงล่าสัตว์ป่าคุ้มครอง ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองเกินปริมาณที่กำหนดหรือค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง

16. เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างประชาชนในตำบล หมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่หาทางระงับข้อพิพาทให้ยุติลง โดยเร็วเพื่อขจัดความขัดแย้งและก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในตำบล หมู่บ้าน อันจะเอื้ออำนาจต่อการปกครองและพัฒนาตำบล หมู่บ้าน ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ จะมีได้กำหนดให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำตำบลหมู่บ้าน ได้รับความเคารพเชื่อถือได้ไว้วางใจจากประชาชนให้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในตำบลหมู่บ้าน มาโดยตลอด การประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างประชาชนจึงเป็นบทบาท และหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

17. นำเสนอแนะแนวทางการพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ได้ครอบคลุมทุกด้าน โดยประสานการดำเนินงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบล

ข) บทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้นว่า การเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ทิศทางการกระจายอำนาจ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงนโยบายปฏิรูประบบราชการของรัฐบาลที่มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐเป็นเครื่องมือในการบริหารราชการแผ่นดิน ที่ตอบสนองต่อการปฏิบัติงานรัฐและความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ทุกสถาบัน องค์กร จึงต้องปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงมีภารกิจในการตอบสนองนโยบายของทางราชการอีกหลายด้าน ดังนี้

1. ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน การร่วมมือกับจังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนภายในท้องที่ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติโดยเป็นผู้ให้ข้อมูลของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล ตลอดจนข้อมูลปัญหาความต้องการทำพหุการในการให้ความช่วยเหลือ เพื่อนำไปร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาถึงระดับฐานรากและแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนต่อไป

2. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การกระตุ้นจิตสำนึกให้ชุมชนตื่นตัวเกิดกระแสดังกล่าวต่อต้านยาเสพติดและสร้างความร่วมมือกับประชาคม หมู่บ้านและตำบลโดยเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ในการร่วมพลังต่อต้านยาเสพติดทุก

รูปแบบและแผนผังการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในหมู่บ้านตำบล โดยการจัดประชุมหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อสำรวจ (Re-X-Ray) ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดตลอดจนการชักจูงหรือกดดันให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดเข้ารายงานตัวต่อทางราชการเพื่อบำบัดฟื้นฟูต่อไป

3. ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ร่วมมือกับทางราชการในการปราบปราม ผู้มีอิทธิพลด้วยการสอดส่องดูแลความประพฤติ ของลูกบ้านมิให้ประพฤตินเป็นผู้มีอิทธิพล หรือมีพฤติกรรม ที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและการดูแลสถานที่หรือสถานประกอบการต่าง ๆ ในพื้นที่ มิให้เป็นปัจจัยเกื้อหนุน ให้เป็นแหล่งมั่วสุมของม็อบรับจ้าง นักเลงพนัน และเครือข่ายกลุ่มผู้มีอิทธิพล ตลอดจนรณรงค์ให้ราษฎรตระหนักถึงมหันตภัยของกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่ได้ทำผิดกฎหมาย หรืออยู่เหนือกฎหมายและให้ความร่วมมือในการแจ้งเบาะแสข้อมูลข่าวสาร ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดจากกลุ่มผู้มีอิทธิพล รวมถึงการใช้มาตรการทางสังคมต่อกลุ่มผู้มีอิทธิพล

4. ด้านการสนับสนุน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ได้จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อคัดเลือกคณะทำงานของหมู่บ้านและโครงการที่จะใช้เงินจากโครงการฯ แล้วนั้น ให้ร่วมส่งเสริมและสนับสนุน การดำเนินการตามโครงการที่ได้รับการคัดเลือก จากประชาคมหมู่บ้านอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อให้โครงการดังกล่าว ประสบความสำเร็จและในส่วนของหมู่บ้านที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบแนวทางการดำเนินงานและศึกษาดูงานของหมู่บ้านนำร่องต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานในปีต่อไป

5. ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของ โรคไข้หวัดนก ประสานความร่วมมือกับปศุสัตว์อำเภอ และแพทย์ประจำตำบล ในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบตลอดจนเฝ้าระวังและสำรวจ การเลี้ยงสัตว์ปีกในทุกตำบล หมู่บ้าน อย่างต่อเนื่อง หากพบว่าพื้นที่ใดมีการติดเชื้อไข้หวัดนกให้รีบดำเนินการทำลายสัตว์ปีกที่ติดเชื้อ แล้วรายงานให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอทราบโดยด่วน

6. ด้านการรายงานเหตุการณ์ และ ความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงของความเสียหายที่เกิดขึ้น ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และรีบรายงานให้นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การแก้ไขปัญหากล้วยแห้ง โดยการจัดหาแหล่งน้ำ การจัดทำกระสอบทรายเพื่อกั้นกักเก็บน้ำไว้อุปโภค บริโภค การปรับปรุงซ่อมแซมรักษาบ่อบาดาล เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะหยิบยกประเด็นดังกล่าวมาทำการศึกษาวิจัย ถึงผลกระทบต่อการปกครองท้องถิ่น ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนมากที่สุด

2.1.3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน

2.1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

1) ความหมายของความรู้ (Knowledge) พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) วิกิพีเดีย ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์และข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ที่บุคคลได้เก็บรวบรวมสะสมไว้

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า “หมายถึง การระลึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาแล้ว และรวมถึงการจำเนื้อเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในแต่เนื้อหาวิชาและวิชาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาด้วย”¹⁰

ศุภกนิษฐ์ พลไพรินทร์ ได้กล่าวถึงการวัดความรู้ว่า “การวัดความรู้เป็นการ วัดระดับความจำความสามารถในความคิด เข้าใจกับข้อเท็จจริงที่ได้รับการศึกษา และประสบการณ์เดิม โดยผ่านการทดสอบคุณภาพแล้ว จะแยกคนที่มีความรู้กับไม่มีความรู้ออกจากกันได้ระดับหนึ่ง”¹¹

เกษม วัฒนชัย ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า “หมายถึง การรวบรวมความคิดของมนุษย์ จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น สิ่งที่เป็นเป็นสาระในระบบข้อมูลข่าวสาร”¹²

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ได้อธิบายความหมายของความรู้ในเชิงสังคมศาสตร์ว่า มนุษย์จะต้องหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสาเหตุ และการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ต่อปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและสังคม ซึ่งความรู้ของมนุษย์ได้มีการพัฒนามากมายและมีหลายระดับของความรู้ตามความสามารถและพื้นฐานของมนุษย์ กล่าวคือ

1.1) ความรู้ในทัศนะของบุคคลทั่วไป มีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามพื้นฐานและความ

¹⁰บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2535), หน้า 7.

¹¹ศุภกนิษฐ์ พลไพรินทร์, เทคนิคการประมวลผล, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2540), หน้า 20.

¹²เกษม วัฒนชัย, นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ, (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2544), หน้า 14.

สามารถของแต่ละบุคคล บุคคลทั่วไปในที่นี้ หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่ประกอบอาชีพที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เช่น ชาวนา ชาวไร่ พ่อค้า นักธุรกิจ ชาวบ้านทั่วไป และอื่น ๆ บุคคลทั่วไปเหล่านี้มีทัศนคติต่อความหมายของความรู้ที่เกิดจากความรู้ และความเข้าใจ การถ่ายทอดสืบต่อจากประเพณี แต่จะไม่รู้ถึงความหมายที่แท้จริง ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ทางธรรมชาติ และทางสังคมของบุคคล ไม่สามารถที่จะเรียบเรียงเป็นความคิดรวบยอดได้

1.2) ความรู้ในทัศนะของนักวิชาการ มีลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์ มีเหตุมีผลและความคิดรวบยอด มีลักษณะของนามธรรมเป็นส่วนมาก ความรู้ของนักวิชาการจะต้องเป็นวิทยาศาสตร์ มีเหตุผลและสามารถพิสูจน์ได้ มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ นักวิชาการมักมีความสนใจที่จะค้นคว้าหาความรู้ที่มีระบบตามแขนงวิชาของตน เพื่อนำความรู้ที่สร้างขึ้นเป็นหลักทฤษฎีของตนต่อไป

1.3) ความรู้ในทัศนะคติของนักปฏิบัติ เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติและสังคม ที่อธิบายได้ในลักษณะที่สามารถนำไปใช้ได้เราอาจจะกล่าวได้ว่า นักปฏิบัติเป็นบุคคลที่เชื่อมโยงระหว่างความรู้ของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป เพื่อนำความรู้ที่ไปทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ระดับความนึกคิดความลึกซึ้งของความรู้จะอยู่ระหว่างนามธรรมและรูปธรรม ตามความเข้าใจของทัศนคติบุคคลทั่วไป¹³

ไพศาล หวังพานิช ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง เหตุการณ์ รายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดจากการสังเกต การศึกษาประสบการณ์ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม ความรู้พื้นฐานหรือภูมิหลังของแต่ละกลุ่มที่บุคคลได้จดจำ หรือเก็บรวบรวมได้และสามารถแสดงออกมาในเชิงพฤติกรรมที่สังเกต หรือวัดได้โดยสามารถแบ่งระดับของความรู้ได้ 6 ระดับ คือความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า¹⁴

จากคำจำกัดความที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความรู้หมายถึง ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดของเรื่องราวและการกระทำต่างๆที่บุคคลได้ประสบมาและเก็บสะสมไว้เป็นความจำเป็นที่สามารถถ่ายทอดต่อ ๆ ไปได้และสามารถวัดความรู้ได้โดยการระลึกถึงเรื่องเหล่านั้นแล้วแสดงออกมา

¹³ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น, รายงานการวิจัย, ม.ป.ท., 2527, หน้า 25-26.

¹⁴ ไพศาล หวังพานิช, การวัดผลการเรียน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 15.

2) ความหมายของความเข้าใจ

ชวาล แพร์ตกุล ให้ความหมายของความเข้าใจว่า “ความเข้าใจคือความสามารถในการผสมและขยายความรู้ ความจำให้ไกลออกจากเดิม อย่างสมเหตุสมผลเป็นความพยายามของสมองที่จะคัดแปลง ปรับปรุง หรือเสริมความรู้เดิมให้มีรูปลักษณะใหม่ เพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์ที่แปลกออกไป แต่ก็ยังมีอะไรบางอย่างที่คล้ายคลึงกับของเดิม”¹⁵

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ อธิบายว่า “ความเข้าใจเป็น จุดมุ่งหมายที่ซับซ้อนกว่าความรู้ พฤติกรรมและการตอบสนอง ซึ่งเป็นตัวแทนของการรู้เรื่องในการสื่อความเข้าใจซึ่งการสื่อความเข้าใจนั้นอาจมาในรูปของการพูด การเขียนและการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ”¹⁶

จักรกริช ใจดี ให้ความหมายความเข้าใจว่า “หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการสื่อความหมาย การอธิบาย การตีความการขยายความเกี่ยวข้องกับสัมพันธและเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันของสิ่งที่คนได้รับรู้ รับประทานหรือมีประสบการณ์ต่อบุคคลอื่น ในลักษณะการพูด เขียนหรือใช้สัญลักษณ์โดยอาศัยพื้นฐานความรู้”¹⁷

กล่าวโดยสรุป ความเข้าใจจึงหมายถึง ความทรงจำในเรื่องราว ข้อเท็จจริง รายละเอียดต่าง ๆ และความสามารถในการนำความรู้ที่เก็บรวบรวมมาใช้คัดแปลง อธิบายเปรียบเทียบในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างมีเหตุผล และความรู้ความเข้าใจเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและรวมถึงการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ตามขั้นตอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

3) การวัดความรู้

การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถในการระลึกเรื่องราวข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยคำถามวัดความรู้ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ความรู้ในเรื่องเป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหาที่จริงต่าง ๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่างๆเช่น ศัพท์ นิยาม กฎ ความจริง หรือ รายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ
2. ความรู้ในวิธีการดำเนินการ เป็นการถามวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ตามแบบแผนประเพณี

¹⁵ชวาล แพร์ตกุล, เทคนิคการเขียนข้อสอบ, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญอักษร, 2537), หน้า 9.

¹⁶เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา, (พินิจ โลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพินิจ โลก, 2521), หน้า 29.

¹⁷จักรกริช ใจดี, “ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2537, หน้า 30.

ขั้นตอนของการปฏิบัติงานทั้งหลาย เช่น ภาวะระเบียบแบบแผน ลำดับขั้น แนวโน้มการจัดประเภท และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

3. ความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุป หรือ หลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะร่วมเพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลักหรือหัวใจของเนื้อหา

2.1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจและความพึงพอใจ

1) ความหมายของแรงจูงใจ

อูบลรัตน์ เฟ็งสถิตย์ ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า “แรงจูงใจหมายถึงพลังจิตที่อยู่ในตัวแต่ละบุคคล ซึ่งทำหน้าที่เราให้แก่บุคคลนั้นกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาพลังจิตนี้เกิดจากการกระตุ้นหรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ภายในร่างกาย”¹⁸

สมพงษ์ เกษมสิน นิยามแรงจูงใจ คือ “ความพยายามที่จะแสดงออกหรือปฏิบัติตาม สิ่งที่ต้องการ สิ่งจูงใจมีทั้งภายในและภายนอก ตัวบุคคล แต่มูลเหตุจูงใจอันสำคัญของบุคคลคือ ความต้องการ”¹⁹

บุญทัน ดอกไธสง ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงซึ่งควบคุมพฤติกรรมของคน อันเกิดจากความต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พฤติกรรมของคนถูกกำหนดและควบคุมโดยการจูงใจต่าง ๆ การจูงใจเหล่านี้ยังมีลักษณะแตกต่างกันไป สำหรับแต่ละคนอีกด้วยแรงจูงใจอาจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เองภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ หรือขาดอะไร บางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วนภายนอกได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร้าเร้า นำช่อง ทางและมาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอก แต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญ เกิดพฤติกรรมนอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่นๆเช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศ ที่เป็นมิตร การ

¹⁸อูบลรัตน์ เฟ็งสถิตย์, จิตวิทยาเรียนรู้, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544), หน้า 11-15.

¹⁹สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาการพิมพ์, 2526), หน้า 30.

บังคับขู่เข็ญ การให้รางวัลหรือกำลั้งใจหรือการทำให้เกิดความพอใจ เป็นมูลเหตุจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมได้²⁰

จากคำนิยามข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เพื่อตอบสนองความต้องการหรือเพื่อตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตนต้องการ พฤติกรรมของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคล พฤติกรรมระหว่างบุคคล หรือพฤติกรรมกลุ่มล้วนมีสาเหตุ และสิ่งที่เป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งคือ แรงจูงใจ ดังนั้นแรงจูงใจในการทำงานจึงหมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นเหตุทำให้หรือเร้าความรู้สึกของบุคคลให้มีความสนใจ มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงาน

2) ความหมายของความพึงพอใจในงาน

พวงจันทร์ วรรณวิจิตร ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือความคาดหวังเชิงบวกของบุคคลที่มีต่องาน ซึ่งเกิดขึ้นจากการได้รับการตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ในงาน สามารถทำงานนั้นได้ด้วยความเต็มใจ และเกิดประสิทธิภาพ จนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การจากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่คาดหวังจากผลของการปฏิบัติงาน อันมาจากความเต็มใจ ให้บรรลุต่อวัตถุประสงค์ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวนี้ เกิดจากผลประโยชน์ตอบแทน ทั้งที่เป็นนามธรรม คือ วัตถุประสงค์ของและนามธรรม คือสภาพจิตใจ ซึ่งสามารถสนองตอบต่อความต้องการขั้นพื้นฐานและความต้องการที่ได้คาดหวังเอาไว้ได้²¹

3) ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและความพึงพอใจในงานกับการปฏิบัติงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและความพึงพอใจในงานกับการปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจในการทำงานมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการทำงานที่อยู่ในหน่วยงานนั้น ฉะนั้นแนวความคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้ปฏิบัติงานได้แสดงความรู้ความสามารถ เพื่อดำเนินกิจการต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงมีบทบาทอย่างยิ่งในการบริหารงาน การสร้างแรงจูงใจในหน่วยงานจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารงานต้องสร้างขึ้น เพื่อการประสานจิตใจของร่วมงานให้ผู้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจในการสร้างแรง

²⁰บุญหัน ดอกโรสสง, การแข่งขันสู่ความเป็นเลิศ, (กรุงเทพฯ : เอส แอนด์ จี กราฟฟิค, 2539), หน้า 70.

²¹พวงจันทร์ วรรณวิจิตร, “องค์ประกอบของความพึงพอใจของพนักงานปฏิบัติการในโรงงานอุตสาหกรรม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2534, หน้า 37.

จงใจในการทำงานนั้นได้มีนักวิชาการและนักศึกษาในสาขาต่าง ๆ การศึกษาและค้นคว้าไว้มากมาย ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

มาสโลว์ ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Needs Hierarchy Theory) ซึ่งนับว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เป็นทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกับความต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทันหมดไปความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งความต้องการจะเป็นไปตามลำดับขั้น ดังนี้

1) ความต้องการทางร่างกาย (The Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์ และเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อนและความต้องการทางเพศ

2) ความต้องการความปลอดภัย (Security Needs) เป็นความรู้สึกที่ต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ทั้งปัจจุบันและอนาคต ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจด้วย

3) ความต้องการทางสังคม เมื่อความต้องการทางด้านร่างกาย และความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางด้านสังคมก็จะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล เป็นความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับตนเข้าเป็นสมาชิกได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ ได้รับความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อนร่วมงาน

4) ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นหรือชื่อเสียง (The Esteem Needs) ความต้องการทางด้านนี้ เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความอยากเด่นในสังคม ต้องการให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญ รวมถึงความเชื่อมั่นในตนเองในเรื่องความรู้ ความสามารถ ความเป็นอิสระ และเสรีภาพ

5) ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิด (Self Actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูง ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่าง ตามความนึกคิดของตนเอง เป็นความต้องการที่ยากแก่การแสวงหาได้²²

กรองแก้ว อยู่สุข ได้เสนอแนวความคิดในเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน โดยเน้นในเรื่องเป้าหมายของงานที่จะให้ได้ผลเชิงปฏิบัติมีลักษณะดังนี้

- 1) งานควรจะมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัวงานนั้นจึงจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ
- 2) งานนั้นจะต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการ

²² Abraham H. Maslow, A Preface To Motivation Theory, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, 1943), หน้า 28.

ควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3) เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจในภายในเป้าหมายของงานจะต้องมีลักษณะดังนี้ เป้าหมายของการทำงานในลักษณะนี้ จะสนองความต้องการด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ การยอมรับนับถือ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความต้องการเป็นเจ้าของ และความมั่นคงในหน้าที่การงาน ซึ่งเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน²³

सानิต ศรีรัตต์ ให้ความหมายว่า แรงจูงใจและความพึงพอใจ ในงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับผลตอบแทนก็จะมี ความพึงพอใจ เมื่อมีความพึงพอใจก็จะเกิดแรงจูงใจเพื่อที่จะปฏิบัติงาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การที่เจ้าหน้าที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ก็เพราะมีความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจหรือจะปฏิบัติงานอันเนื่องมาจากได้รับผลตอบแทน²⁴

2.1.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคมมีความสำคัญมากต่อความสำเร็จในการแสดงบทบาทขององค์กรต่อชุมชนและสังคมไม่ว่าองค์กรใดก็ตามต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากชุมชนเสมอ หรือองค์กรอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย และเพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชนและสังคม

สมยศ นาวิการ กล่าวว่า “การที่บุคคลต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในองค์กรนั้นก็ เพื่อที่จะตอบ สนอง ความต้องการส่วนบุคคลของเขา องค์กรดังกล่าวจะช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนบุคคลได้”²⁵

อคิน รพีพัฒน์ ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม ในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาของประชาชน เนื่องจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทเป็นผู้ประสบปัญหาอย่างรู้จักปัญหาของตนเองได้เป็นอย่างดี

²³กรองแก้ว อยู่สุข, พฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 33.

²⁴सानิต ศรีรัตต์, “ความพึงพอใจในการทำงานของนักบินการบินไทย”, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), หน้า 25.

²⁵สมยศ นาวิการ, องค์กรทฤษฎีและพฤติกรรม, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พัฒนรงค์, 2520), หน้า 32.

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น

3. การมีส่วนร่วม ในการลงทุนและปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านแรงงาน การร่วมแรงกันประกอบกิจกรรม จะทำให้ประชาชนมีความผูกพันกันยิ่งขึ้น

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อการค้นหาข้อดีข้อบกพร่อง อันเกิดจากการดำเนินกิจกรรมซึ่งจะได้นำไปเป็นบทเรียนในการหาหนทางปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป²⁶

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ได้เกิดขึ้นในชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งเกิดจากแนวคิด 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน เกิดจากความสนใจ และความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญเห็นพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้ จะรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมยังอาจเกิดจากแนวความคิดอื่น ๆ เช่น

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์ วิหาร เป็นต้น

2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติตำแหน่งหน้าที่ ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจและมีส่วนร่วมทั้งๆ ยังไม่มีศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ

3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคล ที่มีอำนาจเหนือกว่าทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับ ให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ

เมตต์ เมตต์การุณจิต ได้จำแนกลักษณะของการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ประการ คือ

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์การจัดตั้งของประชาชน

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์การผู้แทนของ

²⁶ อภินันท์ รพีพัฒน์, มรว., “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), 2527, หน้า 20.

ประชาชน

3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์การที่ไม่ใช้ผู้แทนของประชาชน²⁷

กรณีศึกษา ชมดี ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วม เป็นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้ริเริ่ม
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
9. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์²⁸

อคิน รพีพัฒน์, เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และคณะ ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวบ้าน
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนากิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล²⁹

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ได้สรุปประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. ทำให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาที่แท้จริงของประชาชน และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตนเอง

²⁷เมตต์ เมตต์การุณจิต, “การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2541, หน้า 34.

²⁸กรณีศึกษา ชมดี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2524, หน้า 32.

²⁹อคิน รพีพัฒน์, มรว., เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และคนอื่นๆ, *วิธีทำงานกับเกษตรกร*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 59.

2. ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้ความสามารถตนเอง ในรูปความคิด การตัดสินใจ และการกระทำอย่างเต็มที่

3. ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

4. ทำให้ประชาชนได้มีการพัฒนาไปสู่การพึ่งตนเองในที่สุดตามหลักประชาธิปไตย

5. ทำให้บุคคลที่ทำงานด้านพัฒนาได้ตระหนักถึงความศรัทธา ความเชื่อถือและความนับถือในตัวประชาชน มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของชุมชนของตน³⁰

การมีส่วนร่วม นำไปสู่ยุทธศาสตร์บางประการในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในรูปขององค์กรในชุมชน ที่มีองค์ประกอบ 2 ประการ

1. กลไกการพัฒนาเคลื่อนจากภาครัฐสู่ประชาชนโดยองค์กรในชุมชน เข้ามามีบทบาทหลักในการพัฒนา

2. เป้าหมายการพัฒนาอยู่ที่การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรชุมชนในการพัฒนาไปสู่การพึ่งตนเอง กระบวนการพัฒนาคือหลักการพัฒนาจากล่างสู่บน

จากแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วม มีความสำคัญกับทุกองค์กร ที่จะให้กิจกรรมหรืองานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี การมีส่วนร่วมนี้จะนำไปสู่การสนับสนุนจากชุมชนองค์กรในชุมชนถ้าปราศจากความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนแล้ว การพัฒนา กิจกรรมหรืองานด้านต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จะทำให้การดำเนินกิจกรรมหรืองานด้านนั้นๆ ดำเนินไปได้สะดวกด้วยความเรียบร้อย และส่งผลให้องค์กรนั้น ๆ เจริญก้าวหน้ามั่นคงคู่กับสังคมได้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมไปศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมออกเงินหรือทรัพย์สินและการมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานอีกส่วนหนึ่งการมีส่วนร่วมโดยมองถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรชุมชน ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการค้นหาปัญหา การวางแผน การลงทุน การปฏิบัติงาน และการติดตามผล เพื่อพัฒนาบทบาทให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมมากที่สุด

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมาใช้ในกรอบการวิจัยครั้งนี้ โดยกำหนดเป็นตัวแปรอิสระที่เป็นพฤติกรรมทางจิตวิทยาสังคม ได้แก่ ความพึงพอใจงาน แรงจูงใจในการทำงาน การสนับสนุนจากชุมชน และความสัมพันธ์กับชุมชน

³⁰สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, สังคมวิทยาชนบทแนวคิดทางทฤษฎีและแนวโน้มในสังคมชนบทไทย, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์ขอนแก่นการพิมพ์, 2537,) หน้า 61-62.

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีผลการศึกษาดังนี้

อุกริช พึ่งโสภา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการกำหนดวาระดำรงตำแหน่งกำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน : จุดเปลี่ยน แปลงการบริหารราชการแผ่นดินสรุปการศึกษาวิจัยได้ว่า การแก้ไขกฎหมาย ลักษณะปกครองท้องที่ ที่ถือเอากำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองท้องที่ให้มีความผูกพันความใกล้ชิดกับประชาชนและเป็นที่ยอมรับกับประชาชนทั้งหมู่บ้าน โดยประชาชน ทั้งหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือยำเกรงให้ความศรัทธาต่อผู้นำระดับหมู่บ้านมาตลอด การเปลี่ยนแปลงให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในตำแหน่งตามวาระ 5 ปี ย่อมทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเปลี่ยนบทบาทตัวเองจากผู้ปกครองท้องที่ ที่เป็นทั้งผู้แทนราชการและประชาชน มาเป็นตัวแทนของประชาชน และยอมเปลี่ยนความรู้สึกของประชาชนด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นด้วยเหตุผลดังกล่าวถึงเวลาที่ทางราชการต้องพิจารณาบทบาทบทบาทและการปรับปรุงระบบกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเรื่องอำนาจหน้าที่ องค์กรรองรับและทิศทางที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต³¹

ประเทือง คลประสิทธิ์ ได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำหมู่บ้านด้าน ตำบลเสาชิงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือน พบว่า

1. ในการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านการเมือง การปกครอง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93.50 เห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ในด้านการเมือง การปกครองให้ราษฎรในหมู่บ้าน มีความเป็นอยู่สงบเรียบร้อยตามหน้าที่ แต่ร้อยละ 6.50 กลับเห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านยังปฏิบัติหน้าที่บกพร่องทำให้ราษฎรในหมู่บ้านขาดความมั่นคงปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

2. การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 89.88 เห็นว่าผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ดูแลเอาใจใส่สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้สภาพทางเศรษฐกิจของราษฎรมีความมั่นคง มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ร้อยละ 10.12 กลับเห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านไม่ดูแลเอาใจใส่ทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

3. การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 88.43 เห็นว่าผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติ

---

³¹อุกริช พึ่งโสภา, “การกำหนดวาระดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จุดเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดิน”, เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล, (วิทยาลัยการปกครอง : กรมการปกครอง), 2539, หน้า 21-22 .

หน้าที่ในการดูแลความเคลื่อนไหวเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านตลอดจนชี้แนะราษฎรให้รู้จักช่วยเหลือสาธารณประโยชน์ แต่ร้อยละ 11.57 กลับเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านยังปฏิบัติหน้าที่บกพร่องทางด้านสังคม ทำให้ราษฎรในหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อน

4. การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 83.6 เห็นว่าผู้ใหญ่บ้านได้สนใจและเอาใจใส่ในกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ราษฎร แต่ร้อยละ 16.31 กลับเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านยังขาดการเอาใจใส่ในหน้าที่ด้านนี้ ทำให้งานต่าง ๆ ไม่บรรลุเป้าหมาย

สาเหตุที่ผู้ใหญ่บ้านได้รับการยอมรับนับถือจากราษฎร และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้อาวุโส ชีตมั่นในศีลธรรม ไม่ดื่มสุรา และไม่เล่นการพนัน ประกอบสัมมาชีพ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สนใจและเอาใจใส่ต่อเพื่อนบ้าน และมีตระกูลใหญ่¹²

กำธร ตั่งสวัสดิ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง 5 ปี สรุปผลการศึกษาได้ว่า

พรรคการเมืองต่าง ๆ จะพยายามเข้ามามีบทบาท ต่อการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น จนทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านยึดติดกับนโยบายพรรคการเมืองนั้น ๆ นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้สรุปว่าการปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามระบบเดิม จะสามารถสนับสนุนและช่วยเหลือการปฏิบัติงานของทางราชการได้ดีกว่า และการเลือกตั้งจะทำให้ประชาชนแบ่งเป็นกลุ่ม เป็นพวกมากขึ้นและประชาชนไม่ค่อยยอมรับและมีข้อโต้แย้งกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพิ่มมากขึ้น¹³

พิสุทธิ โชนิต ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการดำรงตำแหน่งตามวาระ 5 ปี ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผลกระทบที่มีต่อพรรคการเมือง การบริหาร สังคมและวัฒนธรรม สรุปผลการวิจัยได้ว่าประชาชนพอใจในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยสูงขึ้น การยอมรับของกำนัน

¹²ประเทือง คลประสิทธิ์, “การปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านด้าน ตำบลธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม), 2534, 145 หน้า.

¹³กำธร ตั่งสวัสดิ์, “ทัศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง 5 ปี”, เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล, (วิทยาลัยการปกครอง : กรมการปกครอง), 2535, 138 หน้า.

ผู้ใหญ่นอกจากกลุ่มต่างๆ สูงขึ้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปฏิบัติงานโดยยึดกฎหมายระเบียบ คำสั่งของทางราชการมากกว่ามุ่งฐานคะแนนเสียง หรือพรรคพวกของตน แต่ความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนต่อสถาบันกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลง และความสามัคคีในหมู่บ้านจะลดลงเช่นเดียวกัน¹⁴

ศณศวรร เกษอินทร์ ศึกษาเรื่องบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย กรณีศึกษาอำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า

1. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมเห็นด้วยในระดับมากมีเพียงเรื่อง การทำลายป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ เห็นด้วยในระดับปานกลาง
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ในส่วนรายชื่อในเรื่อง บ่อนการพนันและแหล่งอบายมุข มีความคิดเห็นแตกต่างกัน
3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมไม่แตกต่างกัน ในส่วนรายชื่อในเรื่อง อาชญากรรม มีความแตกต่างกัน โดยกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 40-50 ปี มีความคิดเห็นต่างไปจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี และสูงกว่า 50 ปี ตามลำดับ
4. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมไม่แตกต่างกันในส่วนรายชื่อ ในเรื่องบ่อนการพนัน/แหล่งอบายมุข และการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,001-5,000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,000-4,000 และน้อยกว่า 3,000-4,000 บาท ตามลำดับ
5. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมไม่แตกต่างกัน ในส่วนรายชื่อในเรื่อง บ่อนการพนัน/แหล่งอบายมุข และเรื่องการทำลายป่าไม้และ

---

¹⁴พิสุทธิ โฆสิต, “การดำรงตำแหน่งตามวาระ 5 ปี ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผลกระทบที่มีต่อพรรคการเมืองการบริหารสังคมและวัฒนธรรม”, เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล, (วิทยาลัยการปกครอง : กรมการปกครอง), 2535, 129 หน้า.

ทรัพยากร ธรรมชาติ มีความแตกต่างไปจากกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ดำรงตำแหน่ง 1-2 ปี และมากกว่า 4 ปี ตามลำดับ³⁵

พรเพ็ญ กาญจน์มณี ได้ศึกษาบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสงขลา จำนวน 278 คน จำแนกเป็นกำนัน 32 คน และผู้ใหญ่บ้าน 246 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก

2. กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

3. กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาต่างกัน มีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

4. กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

5. กำนันมีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านสูงกว่าผู้ใหญ่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่เป็นกรรมการ อบต. กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ไม่เป็นกรรมการ อบต. มีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน³⁶

ชูเกียรติ มุทธากาญจน์ ได้ศึกษาปัจจัย ที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้นำท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดมุกดาหาร จากการศึกษาพบว่า

กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่าง ๆ ในตำแหน่งเดียวกัน มีอำนาจหน้าที่เท่ากัน แต่มีอำนาจต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปัจจัยภายในที่สำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ บุคลิกภาพที่นำเชื่อถือเอาจริงเอาจังในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นผู้มีความชำนาญมากกว่าผู้อื่น ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ การมีญาติพี่น้องมาก นโยบายนหรือคำสั่งของหน่วยเหนือที่แน่ชัด และบุคลิกของผู้สั่งการ ซึ่งที่กล่าวมานี้ล้วนแต่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทั้งสิ้น นอกจากนี้คาดว่าหากมีความเป็นอยู่ที่ดีหรือคาดหวังว่าจะได้รับความ

³⁵ศณเสวร เกษอินทร์, “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย ศึกษากรณี อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2534, 140 หน้า.

³⁶พรเพ็ญ กาญจน์มณี, “ศึกษาบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ), 2534, 140 หน้า.

เคารพนับถือ ได้รับความนิยมนิยม ซึ่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดมุกดาหาร ส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่าจะได้รับต่อการปฏิบัติหน้าที่ ก็เป็นปัจจัยเกื้อหนุนจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ได้³⁷

ประทีป จงสิทธิ์ธรรม ได้ศึกษาผู้นำสตรีในการปกครองระดับท้องถิ่นของไทย : ศึกษาบทบาทความเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรีทั่วประเทศ พ.ศ. 2528 ผลการศึกษาพบว่า

ในการเป็นผู้นำทางการบริหาร การปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สตรีสามารถแสดงบทบาทได้ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การสร้างเสริมความมั่นคงของชุมชน การป้องกันและปราบปรามโจรผู้ร้าย การดูแลและควบคุมงานสถิติและทะเบียนต่าง ๆ ในหน้าที่ การประสานงานและให้ความช่วยเหลือกับทางราชการ การทำให้ชาวบ้านรักและสามัคคี และการแสดงบทบาทเป็นตัวแทนราษฎรในการรับรู้ปัญหาและการติดต่องานต่าง ๆ ซึ่งปรากฏว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรีต่างให้ความสำคัญกับบทบาทข้างต้นแตกต่างกันออกไป ความแตกต่างดังกล่าว มีตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญ คือ อายุ สถานภาพสมรส การมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายกับอดีตผู้นำในท้องถิ่น ประสบการณ์การทำงานในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรีและลักษณะชุมชนที่ปกครอง ขณะที่ตัวแปรด้านฐานะทางเศรษฐกิจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรีไม่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างในการแสดงบทบาทหน้าที่ด้านงานบริหารปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรีเลย³⁸

2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การที่ปัจเจกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ดีหรือหรือไม่ดีเพียงใดจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และประสบการณ์ส่วนบุคคลที่จะทำการศึกษาข้อระเบียบกฎหมายเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปหรือภารกิจที่ได้รับ

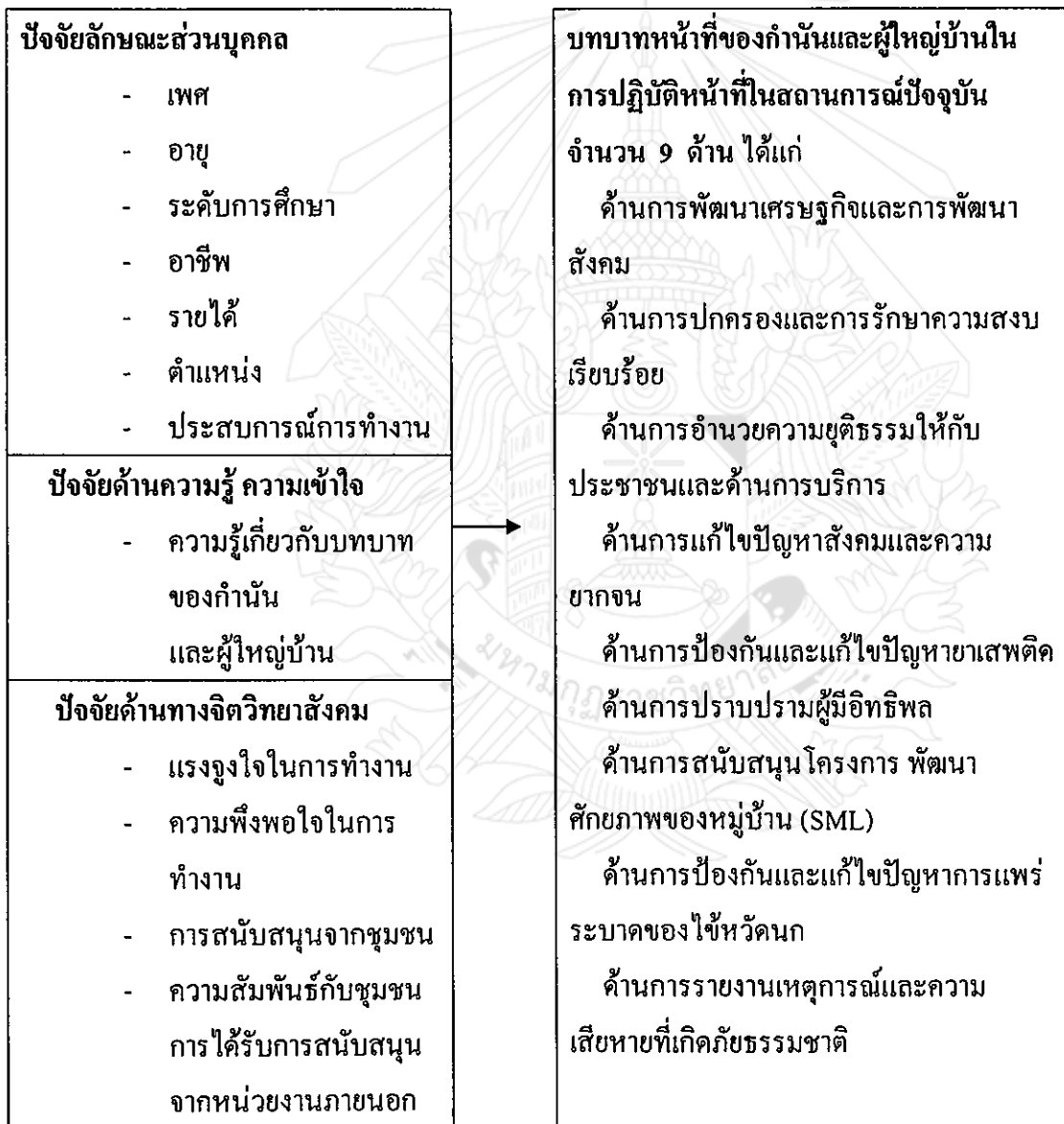
³⁷ซูเกียรติ มุทธากาญจน์, “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดมุกดาหาร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2530, 150 หน้า.

³⁸ประทีป จงสิทธิ์ธรรม, “ผู้นำสตรีในการปกครองระดับท้องถิ่นของไทย : ศึกษาบทบาทความเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรีทั่วประเทศ”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2530, 135 หน้า.

นอกจากนั้น ยังมีปัจจัยที่จะกระตุ้นให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ปัจจัยด้านทางจิตวิทยาสังคม ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจ การสนับสนุนจากชุมชน ความสัมพันธ์กับชุมชน และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ตามรายละเอียดที่เขียนเป็นแผนภูมิดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การวัดตัวแปร
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การทดสอบแบบสอบถาม
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิจัยครั้งนี้ หน่วยของการวิเคราะห์เป็นปัจเจกบุคคล คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 99 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งจากการศึกษากรอบแนวคิดผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.3.1 การสร้างแบบสอบถาม

- 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดสร้างแบบสอบถาม
- 2) นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ
- 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการแนะนำและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สมบูรณ์โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง
- 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อความเที่ยงตรง จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง
- 5) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปเก็บข้อมูลต่อไป

3.3.2 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะบุคคลของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้, ตำแหน่ง, ประสบการณ์การทำงาน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านทางจิตวิทยาสังคมของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ใน 9 ด้าน

3.4 การวัดตัวแปร

3.4.1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล โดยมีการจัดกลุ่มและระดับการวัด ดังนี้

ตัวแปรลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศ หมายถึง เพศชาย เพศหญิง มีระดับการวัดเป็น Nominal Scale
2. อายุ หมายถึง อายุตัวของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการวัดเป็น Interval Scale
  - 1) 33-44 ปี
  - 2) 45-56 ปี
  - 3) 57 ขึ้นไป
3. ระดับการศึกษาสูงสุด หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่กำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน จบหลักสูตรตามเกณฑ์ ของกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย มีระดับการวัดเป็น Nominal Scale

- 1) ประถมศึกษา   2) มัธยมศึกษาตอนต้น   3) มัธยมศึกษาตอนปลาย
4) ระดับ ปวช.   5) ระดับปริญญาตรี

4. อาชีพ หมายถึง อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการวัดเป็น Nominal Scale

- 1) ค้าขาย   2) เกษตรกรรม

5. ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน หมายถึง ตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปัจจุบัน มีระดับการวัดเป็น Nominal Scale

- 1) กำนัน   2) ผู้ใหญ่บ้าน

6. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเริ่มดำรงตำแหน่ง อยู่จนถึงปัจจุบันมีระดับการวัดเป็น Interval Scale

- 1) ต่ำกว่า 5 ปี
2) 5-10 ปี
3) 11 ปีขึ้นไป

3.4.2 ตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่องกฎหมาย ระเบียบ นโยบายรัฐบาล มีระดับการวัดเป็น Interval Scale แบ่งเป็น ตอบถูก กับ ตอบผิด ถ้าตอบถูก 1 คะแนน ถ้าตอบผิด ให้ 0 คะแนน

3.4.3 ตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยด้านทางจิตวิทยาสังคม ประกอบด้วย

1. แรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง แรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ โดยแบ่งตามระดับแรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยมีคะแนนสูงสุด 27 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 9 คะแนน จึงจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

- แรงจูงใจในการทำงาน น้อย   ได้คะแนนระหว่าง 9-14 คะแนน
- แรงจูงใจในการทำงาน ปานกลาง   ได้คะแนนระหว่าง 15-20 คะแนน
- แรงจูงใจในการทำงาน มาก   ได้คะแนนระหว่าง 21-27 คะแนน

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ความพึงพอใจ หรือการแสดงออกถึงความชื่นชอบในการปฏิบัติงานตามบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ โดยแบ่งตามระดับความพึงพอใจ เป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยมีคะแนนสูงสุด 27 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 9 คะแนน จึงจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

- ความพึงพอใจน้อย ได้คะแนนระหว่าง 9-14 คะแนน
- ความพึงพอใจปานกลาง ได้คะแนนระหว่าง 15-20 คะแนน
- ความพึงพอใจมาก ได้คะแนนระหว่าง 21-27 คะแนน

3. การสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การให้การสนับสนุนจากชุมชนหรือความร่วมมือจากประชาชนในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านประกอบด้วย ข้อคำถาม 9 ข้อ โดยแบ่งตามระดับการสนับสนุนจากชุมชน เป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยมีคะแนนสูงสุด 27 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 9 คะแนน จึงจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

- การสนับสนุนจากชุมชน น้อย ได้คะแนนระหว่าง 9-14 คะแนน
- การสนับสนุนจากชุมชน ปานกลาง ได้คะแนนระหว่าง 15-20 คะแนน
- การสนับสนุนจากชุมชน มาก ได้คะแนนระหว่าง 21-27 คะแนน

4. ความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดมีระหว่างกำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน กับ ประชาชนในท้องถิ่น มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชน และมีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชนสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันการปฏิบัติงานตามบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ โดยแบ่งตามระดับความสัมพันธ์กับชุมชน เป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยมีคะแนนสูงสุด 30 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 10 คะแนน จึงจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

- ความสัมพันธ์กับชุมชน น้อย ได้คะแนนระหว่าง 10-16 คะแนน
- ความสัมพันธ์กับชุมชน ปานกลาง ได้คะแนนระหว่าง 17-23 คะแนน
- ความสัมพันธ์กับชุมชน มาก ได้คะแนนระหว่าง 24-30 คะแนน

5. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก หมายถึงการ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วย ข้อคำถาม 6 ข้อ โดยแบ่งตามระดับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยมีคะแนนสูงสุด 18 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 6 คะแนน จึงจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

- การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกน้อย ได้คะแนนระหว่าง 6-11
- คะแนน
- การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกปานกลาง ได้คะแนนระหว่าง 12-14
- คะแนน
- การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมาก ได้คะแนนระหว่าง 15-18
- คะแนน

3.4.4 ตัวแปรตามที่เป็นปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ใน 9 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม
- 2) ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย
- 3) ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและด้านการบริการ
- 4) ด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน
- 5) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม
- 6) ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล
- 7) ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)
- 8) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก
- 9) ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ

ประกอบด้วยข้อคำถามด้านละ 7 ข้อ โดยแบ่งตามระดับการปฏิบัติในแต่ละด้าน เป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยมีคะแนนสูงสุด 189 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 63 คะแนน จึงจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

- การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่น้อย ได้คะแนนระหว่าง 63-105 คะแนน
- การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ปานกลาง ได้คะแนนระหว่าง 106-147 คะแนน
- การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่มาก ได้คะแนนระหว่าง 148-189 คะแนน

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.5.1 แหล่งข้อมูลที่ได้มาจากข้อปฐมนุฎมิ โดยใช้แบบสอบถามที่เตรียมไว้ทำการเก็บรวบรวมในภาคสนามและข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.5.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง คือ ไปแจกจ่ายให้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านในวันประชุมกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งจัดให้มีการประชุมในวันที่ 2 สิงหาคม 2549 ณ หอประชุมอำเภอกระนวน โดยในวันดังกล่าวผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงกำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกคน ได้เข้าใจในการตอบแบบสอบถาม และตอบข้อซักถามก่อนแจกแบบสอบถาม

3.5.3 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของคำตอบ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ต่อไป

3.6 การทดสอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการที่ปรึกษาแล้ว เพื่อให้แบบสอบถามมีความถูกต้องเหมาะสม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแบบสอบถามดังนี้

3.6.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) ในด้านเนื้อหาทำโดยวิธีการนำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งตรวจเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

3.6.2 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบ (Reliability) นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Pre-test) กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตท้องที่อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 ชุด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ผลการทดสอบได้ค่าเท่ากับ 0.93 แสดงว่าแบบสอบถามผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูป ในการแปลผลข้อมูลที่ได้จากภาคสนามแบ่งเป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.7.1 ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum)

3.7.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ใช้สถิติความถี่ ร้อยละ (Percentage) และผู้วิจัยได้จัดแบ่งกลุ่ม

3.7.3 ปัจจัยด้านทางจิตวิทยาสังคม ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน การสนับสนุนจากชุมชน ความสัมพันธ์กับชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ใช้สถิติ ความถี่ร้อยละ

3.7.4 บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

3.7.5 การทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง บทบาท หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยใช้วิธีการบรรยาย ประกอบตาราง การนำเสนอผลการศึกษาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่

4.1 ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งและ ประสบการณ์การทำงาน

4.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

4.3 ปัจจัยด้านทางจิตวิทยาสังคม ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน การสนับสนุนจากชุมชน ความสัมพันธ์กับชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

4.4 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ในสถานการณ์ปัจจุบัน จำนวน 9 ด้าน ได้แก่

4.4.1 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม

4.4.2 ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย

4.4.3 ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและด้านการบริการ

4.4.4 ด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน

4.4.5 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

4.4.6 ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล

4.4.7 ด้านการสนับสนุน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน (SML)

4.4.8 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก

4.4.9 ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ

4.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

4.1 ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่ง และ ประสบการณ์การทำงาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน จำนวนรายได้ต่อปี ประสบการณ์ในการทำงาน ในตำแหน่ง กำนันและผู้ใหญ่บ้าน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	98	98.0
หญิง	1	1.0
รวม	99	100.0
อายุ		
33-44 ปี	22	22.2
45-56 ปี	64	64.6
57 ขึ้นไป	13	13.1
รวม	99	100.0
$\bar{x} = 49.9$, ต่ำสุด = 33 ปี สูงสุด = 70 ปี		
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	81	81.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	11.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	4.1
ระดับ ปวช.	2	2.1
ระดับปริญญาตรี	1	1.0
รวม	99	100.0
อาชีพ		
ค้าขาย	3	3.0
เกษตรกรรม	96	97.0
รวม	100	100.0
ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน		
กำนัน	10	10.1

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ใหญ่วัย	89	89.9
รวม	99	100.0
จำนวนรายได้ต่อปี		
ต่ำกว่า 100,000 บาท	26	26.3
100,001-150,000 บาท	36	36.4
150,001-200,000 บาท	18	18.2
200,001 บาทขึ้นไป	19	19.2
รวม	99	100.0
$\bar{x} = 205,783$, ต่ำสุด=78,000 บาท		
สูงสุด = 3,048,000 บาท		
ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งกำนัน		
ผู้ใหญ่วัย		
ต่ำกว่า 5 ปี		
5 - 10 ปี	62	62.6
11 ปีขึ้นไป	21	21.2
รวม	16	16.2
$\bar{x} = 5.8$, ต่ำสุด = 0.1 ปี สูงสุด = 22 ปี	99	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวน รายได้ต่อปี ตำแหน่ง และ ประสบการณ์การทำงาน ผลการศึกษา มีดังต่อไปนี้

เพศ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่วัยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 98.0

อายุ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่วัยมีอายุอยู่ระหว่าง 45-56 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.6 รองลงมาได้แก่กำนันและผู้ใหญ่วัยมีอายุอยู่ระหว่าง 33-44 ปี และอายุ 57 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22.2 และร้อยละ 13.1 ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย คือ 49.9 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า กำนันและผู้ใหญ่วัยมีระดับการศึกษา คือระดับประถมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.4 รองลงมาได้แก่กำนันและผู้ใหญ่วัย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับ ปวช. และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 11.3, ร้อยละ 4.1, ร้อยละ 2.1 และ ร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็น ร้อยละ 97.0 มีเพียงร้อยละ 3.0 ที่ประกอบอาชีพค้าขาย

ตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เลือกศึกษาปฏิบัติงานตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 89.9 ดำรงตำแหน่งกำนันร้อยละ 10.1

รายได้ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีรายได้ อยู่ระหว่าง 100,001-150,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 36.4 รองลงมาได้แก่ ต่ำกว่า 100,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 26.3

ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.6 รองลงมาได้แก่ 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.2 และ 11 ปีขึ้นไป คิดเป็น ร้อยละ 16.2 ตามลำดับ

4.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ไว้ดังนี้

ตารางที่ 2 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน	ระดับความรู้ความเข้าใจ		รวม
	ถูก	ผิด	
1. กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลป้องกันทุกขภัยให้ราษฎร	99.0	1.0	100.0
2. กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน	100.0	-	100.0
3. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงภายในและการข่าว	99.0	1.0	100.0
4. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการประชุมชี้แจงข้อราชการให้ราษฎรทราบ	100.0	-	100.0
5. กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่รายงานเหตุผิดปกติหรือบุคคลต้องสงสัย	97.0	3.0	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านใน สถานการณ์ปัจจุบัน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ		รวม
	ถูก	ผิด	
6. กำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเป็น ธรรมไกล่เกลี่ย ระวังข้อพิพาท	100.0	-	100.0
7. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร บัตร ประจำตัวประชาชน และทะเบียนท้องที่	100.0	-	100.0
8. กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ในการคุ้มครอง ป้องกันมิให้มีการ บุกรุกทำลายแหล่งน้ำ ที่สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติ	85.9	14.1	100.0
9. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการป้องกัน โรคภัยไข้เจ็บ และ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย	87.9	12.1	100.0
10. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามนโยบายของ รัฐบาล และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กระทรวงมหาดไทย มอบหมาย	88.9	11.1	100.0
รวม	95.77 (95)	4.23 (4)	100.0 (99)

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาข้อคำถามเป็นรายข้อเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจใน
บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบันพบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด (ร้อยละ
100.0) มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับด้านหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชน (ข้อ 2) หน้าที่ในการประชุมชี้แจงข้อราชการให้ราษฎรทราบ (ข้อ 4) บทบาทหน้าที่
ในการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมไกล่เกลี่ย ระวังข้อพิพาท (ข้อ 6) หน้าที่เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร
บัตร ประจำตัวประชาชน และทะเบียนท้องที่ (ข้อ 7)

และส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ใน
ด้านหน้าที่ดูแลป้องกันทุกข์ภัยให้ราษฎร (ข้อ 1) หน้าที่ในการรักษาความมั่นคงภายในและการข่าว
(ข้อ 3) หน้าที่รายงานเหตุผิดปกติหรือบุคคลต้องสงสัย (ข้อ 5) หน้าที่ในการปฏิบัติตามนโยบาย
ของรัฐบาล และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กระทรวงมหาดไทย มอบหมาย (ข้อ 10) การป้องกันโรคภัยไข้
เจ็บ และส่งเสริมสุขภาพอนามัย (ข้อ 9) และ หน้าที่ในการคุ้มครอง ป้องกันมิให้มีการบุกรุกทำลาย
แหล่งน้ำ ที่สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 99.0 ร้อยละ 99.0 ร้อยละ 97.0 ร้อยละ
88.9 ร้อยละ 87.9 และร้อยละ 85.9 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านบางส่วนที่ยังเข้าใจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่ถูกต้องในด้านการคุ้มครองการป้องกันมิให้มีการบุกรุกทำลายแหล่งน้ำที่สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติ (ข้อ 8) การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ และส่งเสริมสุขภาพอนามัย (ข้อ 9) และการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กระทรวงมหาดไทย มอบหมาย (ข้อ 10) คิดเป็นร้อยละ 14.1 ร้อยละ 12.1 และ ร้อยละ 11.1 ตามลำดับ

4.3 ปัจจัยด้านทางจิตวิทยาสังคม

ปัจจัยด้านพฤติกรรมทางจิตวิทยาสังคม ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน การสนับสนุนจากชุมชน ความสัมพันธ์กับชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

ตารางที่ 3 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามแรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

แรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับแรงจูงใจ			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. การที่ท่านได้รับความไว้วางใจจากราษฎรในหมู่บ้าน/ ตำบล โดยเลือกให้ท่านเป็น ผู้ใหญ่บ้าน/ กำนัน ทำให้ท่านมีความตั้งใจปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน	99.0	1.0	-	100.0
2. การที่ท่านมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตัวเอง เช่น ได้รับการฝึกอบรม ทำให้ท่านมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน	85.9	14.1	-	100.0
3. การที่ท่านมีโอกาสในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ทำให้ท่านมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น	53.5	46.5	-	100.0
4. การที่นายอำเภอ และหัวหน้าส่วนราชการ ยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ท่านมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น	86.9	13.1	-	100.0
5. การที่ท่านมีโอกาสได้รับการเพิ่มค่าตอบแทนมากขึ้น ทำให้ท่านมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น	73.7	12.1	-	100.0
6. การที่ท่านได้รับการเสนอชื่อเข้ารับรางวัลแทนของคำประจำปีของกรมการปกครอง ทำให้ท่านมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น	90.9	9.1	-	100.0
7. การที่ท่านมีโอกาสในการศึกษาดูงานทำให้ท่านมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น	21.2	78.8	-	100.0

ตารางที่ 3 (ต่อ)

แรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ระดับแรงจูงใจ			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
8. การที่ท่านมีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรม/ประชุมสัมมนาทำให้ท่านมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น	26.3	73.7	-	100.0
9. การที่ท่านได้รับความเคารพนับถือจากราษฎรในหมู่บ้าน/ตำบลทำให้ท่านมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น	87.9	10.1	2.0	100.0

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาข้อคำถามเป็นรายข้อ เกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานระดับมากในทุกประเด็น ยกเว้นประเด็น โอกาสในการศึกษาดูงานทำให้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น (ข้อ 7) โอกาสเข้ารับการฝึกอบรม/ประชุมสัมมนาทำให้ท่านมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น (ข้อ 8) ที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 78.8 และ ร้อยละ 73.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามแรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	1	2.0
ปานกลาง	29	28.70
มาก	69	69.30
รวม	99	100.00

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามแรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 69.30ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.70 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามความพึงพอใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ความพึงพอใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ระดับความพึงพอใจ			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ปริมาณงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับมอบหมาย	55.6	43.4	1.0	100.0
2. มีการประเมินประสิทธิภาพในการทำงานอย่างยุติธรรม	8.1	47.5	44.4	100.0
3. ท่านพึงพอใจในการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านและตำบลร่วมกับผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	8.1	48.5	43.4	100.0
4. ท่านพึงพอใจในความร่วมมือและความสัมพันธ์กับหัวหน้าส่วนราชการ	61.6	37.4	1.0	100.0
5. ท่านพึงพอใจในความร่วมมือและความสัมพันธ์กับราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล	94.9	3.0	2.0	100.0
6. ท่านพึงพอใจในค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งกำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน	2.0	5.1	92.9	100.0
7. ท่านพึงพอใจในสวัสดิการ	1.0	4.0	94.9	100.0
8. ท่านพึงพอใจในการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่ง	88.9	5.1	6.1	100.0
9. ปัจจุบันมีการปรับปรุงบทบาท ภารกิจ อำนาจ และหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของ อบต.	83.8	15.2	1.0	100.0

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาข้อความถามเป็นรายข้อ เกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการทำงานงานระดับมาก ในด้านความร่วมมือและความสัมพันธ์กับราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล (ข้อ 5) การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่ง (ข้อ 8) การปรับปรุงบทบาท ภารกิจ อำนาจ และหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้ชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของ อบต. (ข้อ 9) ความร่วมมือและความสัมพันธ์กับหัวหน้าส่วนราชการ(ข้อ 4) และ ปริมาณงาน

ตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับมอบหมาย (ข้อ 1) คิดเป็น ร้อยละ 94.9 ร้อยละ 88.9, ร้อยละ 83.8, ร้อยละ 61.6 และ ร้อยละ 55.6 ตามลำดับ

และนอกจากนี้ยังมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในด้านการบริหารจัดการงานร่วมกับ ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อ 3) และการประเมินประสิทธิภาพในการทำงานอย่างยุติธรรม (ข้อ 2) คิดเป็นร้อยละ 48.5 และร้อยละ 47.5 ตามลำดับ

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับน้อย ในเรื่องสวัสดิการ (ข้อ 7) และค่าตอบแทน (ข้อ 6) คิดเป็นร้อยละ 94.9 และ ร้อยละ 92.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามความพึงพอใจในการทำงานตาม บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	31	31.86
ปานกลาง	23	23.25
มาก	45	44.89
รวม	99	100.00

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความพึงพอใจในการทำงานตามบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 44.89 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 23.25 และในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 31.86 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน	ระดับการสนับสนุน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ในหมู่บ้าน / ตำบลของท่าน ชาวบ้านช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้าน และซ่อมแซมศาสนสถาน	10.1	89.9	-	100.0
2. ในหมู่บ้าน / ตำบลของท่าน ชาวบ้านมาช่วยกิจกรรมงานบุญประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน	100.0	-	-	100.0
3. ชาวบ้านเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อร่วมพิจารณาโครงการต่าง ๆ ในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	8.1	65.7	26.3	100.0

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน	ระดับการสนับสนุน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
4. ชุมชนบริจาคเงินเพื่อช่วยก่อสร้างศาสนสถานและศาสนวัตถุหรือสิ่งก่อสร้างเพื่อสาธารณประโยชน์	39.4	60.6	-	100.0
5. ชุมชนช่วยบริจาคเงินเพื่อช่วยในการทำกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาหมู่บ้าน / ตำบล	9.1	18.2	72.7	100.0
6. ชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านในฝ่ายต่าง ๆ	86.5	12.1	1.0	100.0
7. ชาวบ้านร่วมสมัครเป็นสมาชิกพลังแผ่นดินในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดภายในหมู่บ้าน / ชุมชน	7.1	90.9	2.0	100.0
8. ชาวบ้านบริจาคสิ่งของ / วัสดุอุปกรณ์ เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน / ตำบล	7.1	22.2	70.7	100.0
9. ชาวบ้านให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนาหมู่บ้าน / ตำบล	9.1	66.7	24.2	100.0
10. ชาวบ้านให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับของหมู่บ้าน / ตำบล	85.9	13.1	1.0	100.0

จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาข้อคำถามเป็นรายข้อ เกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน พบว่า ชาวบ้านมาช่วยกิจกรรมงานบุญประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก มากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 100.0) รองลงมาได้แก่ ชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านในฝ่ายต่าง ๆ (ข้อ 6) และชาวบ้านให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับของหมู่บ้าน / ตำบล (ข้อ 10) คิดเป็นร้อยละ 86.5 และร้อยละ 85.9 ตามลำดับ และยังพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากชาวบ้านหรือคนในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ในด้าน ชาวบ้านร่วมสมัครเป็นสมาชิกพลังแผ่นดินในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดภายในหมู่บ้าน / ชุมชน (ข้อ 7) ชาวบ้านช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้าน และซ่อมแซมศาสนสถาน (ข้อ 1) ชาวบ้านให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ (ข้อ 9) ชาวบ้านเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน (ข้อ 3) และ ชุมชนบริจาคเงินเพื่อช่วยก่อสร้างศาสนสถาน (ข้อ 4) คิดเป็นร้อยละ 90.9, ร้อยละ 89.9, ร้อยละ 66.7, ร้อยละ 65.7 และร้อยละ 60.6 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าชาวบ้านยังให้การสนับสนุนในระดับน้อย ในเรื่องการบริหารการเงิน เพื่อช่วยในการทำกิจกรรมหรือโครงการพัฒนา (ข้อ 5) และ การบริจาคสิ่งของ / วัสดุอุปกรณ์ เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน / ตำบล (ข้อ 8) คิดเป็นร้อยละ 72.7 และร้อยละ 70.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	19	19.79
ปานกลาง	44	43.94
มาก	36	36.24
รวม	99	100.00

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านตามการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 36.24 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 43.94 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 19.79 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม ความสัมพันธ์กับชุมชน

ความสัมพันธ์กับชุมชน	ระดับความสัมพันธ์			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ท่านและชุมชนร่วมประชุมเพื่อค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาที่เกิดขึ้นในชุมชน	27.3	72.7	-	100.0
2. ท่านและชุมชนร่วมกันตัดสินใจในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ	19.5	50.5	-	100.0
3. ท่านและชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง	9.1	89.9	1.0	100.0
4. ท่านและชุมชนร่วมมือกันจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ	19.2	78.8	2.0	100.0
5. ท่านและชุมชน มีข้อขัดแย้งหรือไม่เข้าใจ ระหว่างกัน				
6. ชุมชนขอให้ท่านช่วยไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนเพียงใด	2.0	1.0	97.0	100.0
	70.7	20.2	9.1	100.0
7. ท่านและชุมชนร่วมกันสอดส่องดูแลการกระทำที่อาจสร้างปัญหาแก่ชุมชน	8.8	16.2	1.0	100.0

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ความสัมพันธ์กับชุมชน	ระดับความสัมพันธ์			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
8. ท่านและชุมชนร่วมกิจกรรมสันทนาการ เช่น กีฬา การเล่นที่จัดขึ้นในชุมชนตามโอกาสต่าง ๆ	45.5	41.4	13.1	100.0
9. ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมงานบุญต่าง ๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้น	79.8	17.2	3.0	100.0
10. ชาวบ้านต่อต้านหรือคัดค้านการทำงานของท่าน	1.0	3.0	96.0	100.0

จากตารางที่ 9 เมื่อพิจารณาข้อคำถามเป็นรายชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้รับเชิญให้เข้าร่วมงานบุญต่าง ๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้น (ข้อ 9) และ ชุมชนขอให้ช่วยไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน (ข้อ 6) คิดเป็นร้อยละ 79.8 ร้อยละ 70.7

ในขณะที่เดียวกันมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับชุมชนในด้านการกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมหรือโครงการร่วมกัน (3) ความร่วมมือกันจัดกิจกรรม (ข้อ 4) การร่วมประชุมเพื่อค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาที่เกิดขึ้นในชุมชน (ข้อ 1) และ ร่วมกันตัดสินใจในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ (ข้อ 2) คิดเป็นร้อยละ 89.9, ร้อยละ 78.8, ร้อยละ 72.5 และร้อยละ 50.5 ตามลำดับ

และยังพบว่าความสัมพันธ์ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านกับชุมชนมีระดับน้อยในเรื่องที่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านและชุมชน มีข้อขัดแย้งหรือไม่เข้าใจ ระหว่างกัน และชาวบ้านต่อต้านหรือคัดค้านการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 97.0 และเป็นร้อยละ 96.0

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามความสัมพันธ์กับชุมชน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	25	24.69
ปานกลาง	43	43.44
มาก	31	31.44
รวม	99	100.00

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านตามการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 31.44 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 43.44 และ ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน
ภายนอก

การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	ระดับการสนับสนุน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ท่านได้รับเชิญให้ร่วมประชุม / สัมมนาศึกษาดูงาน	1.0	80.8	18.2	100.0
2. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ จากหน่วยงาน ภายนอก	17.2	74.7	8.1	100.0
3. ท่านได้รับคำแนะนำด้านการพัฒนาท้องถิ่น	7.1	61.6	31.3	100.0
4. ท่านได้รับการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหาร	2.0	1.0	97.0	100.0
5. ท่านได้รับการฝึกอบรมด้านให้มีความรู้และทักษะด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Internet	3.0	-	97.0	100.0
6. ท่านได้รับคำชมเชย ประกาศเกียรติคุณผลการปฏิบัติงาน	3.0	-	97.0	100.0

จากตารางที่ 11 เมื่อพิจารณาข้อคำถามในประเด็นการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน
ภายนอก พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยเท่ากัน (ร้อยละ 97) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน
ภายนอกในด้านการรับการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหาร (ข้อ 4) การฝึกอบรมด้านให้
มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Internet (ข้อ 5) และได้รับคำชมเชย ประกาศ
เกียรติคุณผลการปฏิบัติงาน (ข้อ 6)

แต่อย่างไรก็ตามกำนันและผู้ใหญ่บ้านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกอยู่ใน
ระดับปานกลาง ในการได้รับเชิญให้ร่วมประชุม/สัมมนาศึกษาดูงาน (ข้อ 1) การได้รับข้อมูล
ข่าวสารด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภายนอก (ข้อ 2) และ ได้รับคำแนะนำด้านการพัฒนาท้องถิ่น คิด
เป็นร้อยละ 80.8, ร้อยละ 74.7 และ ร้อยละ 61.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจาก
หน่วยงานภายนอก

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	58	58.10
ปานกลาง	36	36.35
มาก	5	5.55
รวม	99	100.00

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านตามการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 5.55 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.35 และในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 58.10 ตามลำดับ

4.4 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ในสถานการณ์ปัจจุบัน

บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ มีจำนวน 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม 2) ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย 3) ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและด้านการบริการ 4) ด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน 5) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด 6) ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล 7) ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน (SML) 8) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก 9) ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดกับธรรมชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายเนื้อหาไว้ดังตารางที่ 9 พร้อมทั้งสรุป ดังนี้

4.4.1 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม

การศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ตามข้อคำถามในตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 13 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน
และผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ท่านได้ดำเนินการสำรวจปัญหาและความต้องการในการประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน	77.8	22.2	-	100.0
2. ท่านได้ดำเนินการจัดให้มีการบำรุงปัจจัยในการผลิต เช่น แหล่งน้ำ ดิน	29.3	59.6	11.1	100.0
3. ท่านได้ดำเนินการการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	78.8	16.2	5.1	100.0
4. ท่านได้ดำเนินการพัฒนาส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนในด้านพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม	2.0	70.7	27.3	100.0
5. ท่านได้ดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์	33.3	66.7	-	100.0
6. ท่านได้ดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์	87.9	12.1	-	100.0
7. ท่านได้ดำเนินการสนับสนุน การจัดทำสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	38.4	60.6	1.0	100.0

จากตารางที่ 13 การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนมากมีการปฏิบัติหน้าที่ระดับมากในด้านการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ (ข้อ 6) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (ข้อ 3) และ การสำรวจปัญหาและความต้องการในการประกอบอาชีพของประชาชน (ข้อ 1) คิดเป็นร้อยละ 87.9, ร้อยละ 78.8 และ ร้อยละ 77.8 ตามลำดับ และปฏิบัติหน้าที่ระดับปานกลางในด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน ในด้านพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม (ข้อ 4) การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ (ข้อ 5) และการสนับสนุนการทำสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ข้อ 7) คิดเป็นร้อยละ 70.7, ร้อยละ 66.7 และร้อยละ 60.6 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านจำนวนหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 27.3 ที่ปฏิบัติหน้าที่ระดับน้อยในด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน ในด้านพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	6	6.28
ปานกลาง	44	43.57
มาก	49	49.49
รวม	99	100.0

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.49 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 43.57 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.28 ตามลำดับ

4.4.2 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย การศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ตามข้อคำถามในตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 15 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. การสอดส่องดูแลให้ประชาชนในหมู่บ้านไม่เล่นการพนัน เช่น หวยใต้ดิน ไพ่ ฯลฯ	48.5	48.5	2.0	100.0
2. การสอดส่องดูแลประชาชนในหมู่บ้านไม่ให้ขายเสียงในการเลือกตั้ง	93.9	1.0	5.1	100.0
3. การรายงานเหตุการณ์ที่เป็นที่เป็นภัยต่อประชาชนในหมู่บ้าน เช่น การตั้งตัวเป็นผู้วิเศษ การมีพฤติกรรมดุด่าคนชาวบ้าน	12.1	3.0	84.8	100.0

ตารางที่ 15 (ต่อ)

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
4. การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในงานประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน	84.8	11.1	4.0	100.0
5. การสอดส่องดูแล ไม่ให้เกิดเหตุร้ายและการจัดเวรยามรักษาความสงบภายในหมู่บ้าน	83.8	14.1	2.0	100.0
6. การจับกุม ปราบปราม ผู้บุกรุกทำลายป่า หรือที่สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน	9.1	19.2	71.7	100.0
7. ดักเตือนประชาชนในหมู่บ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ	85.9	13.1	1.0	100.0

จากตารางที่ 15 การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ระดับมากในด้านการสอดส่องดูแลประชาชนในหมู่บ้านไม่ให้ขายเสียงในหมู่บ้าน (ข้อ 2) ดักเตือนประชาชนให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ (ข้อ 7) การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในงานประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน (ข้อ 4) และการสอดส่องดูแล ไม่ให้เกิดเหตุร้ายและการจัดเวรยามรักษาความสงบภายในหมู่บ้าน (ข้อ 5) คิดเป็นร้อยละ 93.9, ร้อยละ 85.9, ร้อยละ 84.8 และร้อยละ 83.8 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านจำนวนหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 71.7 ที่ปฏิบัติหน้าที่ระดับน้อย ในด้านการจับกุม ปราบปราม ผู้บุกรุกทำลายป่า หรือที่สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	24	24.15
ปานกลาง	16	15.58
มาก	59	59.15
รวม	99	100.0

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 59.15 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 15.58 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.15 ตามลำดับ

4.4.3 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการอำนวยความสะดวก
ยุติธรรม ให้กับประชาชนและด้านการบริการ การศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
ด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนและด้านการบริการการ ตามข้อคำถาม ในตารางที่
17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 17 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
กำนัน และผู้ใหญ่บ้านด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนและด้านการบริการ

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. การให้คำปรึกษาหารือและระงับข้อพิพาทของประชาชน	37.4	57.6	5.1	100.0
2. การขจัดความขัดแย้งของประชาชน	16.2	53.5	30.3	100.0
3. การว่ากล่าวตักเตือนเมื่อประชาชนในหมู่บ้านแสดงความ อาชญากรรมร้ายแก่ผู้อื่น	3.0	33.3	63.6	100.0
4. การแจ้งให้ประชาชนที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ไปขึ้นคำ ขอมีบัตรประจำตัวประชาชน	96.0	4.0	-	100.0

ตารางที่ 17 (ต่อ)

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
5. การแจ้งให้ชายไทยที่มีอายุย่างเข้า 18 ปี บริบูรณ์ ไป ลงบัญชีทหารกองเกิน	94.9	5.1	-	100.0
6. การจัดให้มีสถานที่สาธารณะประโยชน์ต่อประชาชนใน หมู่บ้าน เช่น สถานที่พักผ่อน ที่อ่านหนังสือพิมพ์	1.0	85.9	13.1	100.0
7. การแนะนำข้อกฎหมายเบื้องต้นให้กับประชาชนภายใน หมู่บ้านทราบ	32.3	28.3	39.4	100.0

จากตารางที่ 17 การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและด้านการบริการ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ระดับมากในด้านการแจ้งให้ประชาชนที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ไปขึ้นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน (ข้อ 4) การแจ้งให้ชายไทยที่มีอายุย่างเข้า 18 ปี ไปลงบัญชีทหารกองเกิน (ข้อ 5) คิดเป็นร้อยละ 96.0 และร้อยละ 94.9 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ามีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับปานกลางในด้านการจัดให้มีสถานที่สาธารณะประโยชน์ต่อประชาชนในหมู่บ้าน (ข้อ 6) การให้คำปรึกษาหารือและระงับข้อพิพาทของประชาชน (ข้อ 1) และการขจัดความขัดแย้งของประชาชน (ข้อ 2) คิดเป็นร้อยละ 85.9, ร้อยละ 57.6 และร้อยละ 53.5 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้าน ถึงร้อยละ 63.6 ที่มีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับน้อย ในด้านการกล่าวตักเตือน เมื่อประชาชนในหมู่บ้านแสดงความอหามาศมาร้ายแก่ผู้อื่น (ข้อ 3)

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการอำนวยความสะดวกชุมชนให้กับประชาชน และด้านการบริการ

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	21	21.43
ปานกลาง	38	37.86
มาก	40	39.86
รวม	99	100.0

จากตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการอำนวยความสะดวกชุมชนให้กับประชาชนและด้านการบริการในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 39.86 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.86 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 21.43 ตามลำดับ

4.4.4 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน

การศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน ตามข้อคำถามในตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 19 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ประชาสัมพันธ์ให้คนจนไปจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ				
2. บันทึกการแก้ไขปัญหาความยากจนรายครัวเรือน	94.9	3.0	2.0	100.0
3. ร่วมปฏิบัติการคาราวานแก๊งออกไปเคาะประตูบ้านเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมของผู้ขึ้นทะเบียนคนจน	55.6	43.3	1.0	100.0
	61.6	37.4	1.0	100.0

ตารางที่ 19 (ต่อ)

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
4. จัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อตรวจสอบจำนวนราษฎรในหมู่บ้านที่จดทะเบียนปัญหาและความยากจน	81.8	16.2	2.0	100.0
5. รายงานจำนวนผู้จดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจนที่ขอยกเลิก ไม่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือและยุติเรื่องให้อำเภอรอบ	76.8	19.2	4.0	100.0
6. ดำรวจข้อมูลพื้นฐานของประชาชนผู้ประสบปัญหาสังคมและความยากจน	76.8	20.0	3.0	100.0
7. ร่วมกับชุมชนวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายยากจนและสาเหตุความยากจน รวมทั้งพิจารณาว่าจะทำอะไรเพื่อให้ราษฎรในหมู่บ้านตำบลมีอาชีพ มีรายได้ ในรูปของแผนชุมชน	63.6	30.3	6.1	100.0

จากตารางที่ 19 การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือในด้านการประชาสัมพันธ์ให้คนจนไปจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ (ข้อ 1) การจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน (ข้อ 4) รายงานจำนวนผู้จดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจนที่ขอยกเลิก (ข้อ 5) ดำรวจข้อมูลพื้นฐานของประชาชนผู้ประสบปัญหาสังคมและความยากจน (ข้อ 6) ร่วมกับชุมชนวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายยากจนและสาเหตุความยากจน รวมทั้งพิจารณาว่าจะทำอะไรเพื่อให้ราษฎรในหมู่บ้านตำบลมีอาชีพ มีรายได้ ในรูปของแผนชุมชน (ข้อ 7) คิดเป็นร้อยละ 94.9, ร้อยละ 81.8, ร้อยละ 76.8 ร้อยละ 76.8 และร้อยละ 63.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการแก้ไขปัญหาลังคมและความยากจน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	2	2.73
ปานกลาง	24	24.22
มาก	73	73.02
รวม	99	100.0

จากตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการแก้ไขปัญหาลังคมและความยากจน ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 39.86 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.86 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 21.43 ตามลำดับ

4.4.5 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติด

การศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามข้อคำถามในตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 21 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
กำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. การขจัดสำรวจตรวจสอบ ค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในหมู่บ้าน	96.0	4.0	-	100.0
2. การจัดให้มีการสอดส่องดูแลให้ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ ซื้อขายยาเสพติด เช่น ยาบ้าน ฯลฯ	96.0	4.0	-	100.0
3. การจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อออกกฎระเบียบ ของ หมู่บ้าน ห้ามมิให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าไปเกี่ยวข้องกับ กับยาเสพติด	80.8	17.2	2.0	100.0
4. การรับสมัครสมาชิกผู้ประสานพลังแผ่นดินในการเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน	6.1	70.7	23.2	100.0

ตารางที่ 21 (ต่อ)

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
5. การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับเด็กเยาวชนในหมู่บ้าน	6.1	78.8	15.1	100.0
6. การจัดคุ้มครองสารเสพติดใน ปัสสาวะในกลุ่มเสี่ยง	4.0	27.3	68.7	100.0
7. การจัดสำรวจความต้องการช่วยเหลือของผู้ผ่านการบำบัดรักษาในการประกอบอาชีพ	5.1	55.6	39.3	100.0

จากตารางที่ 21 การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในด้านการจัดสำรวจตรวจสอบ ค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในหมู่บ้าน (ข้อ 1) การจัดให้มีการสอดส่องดูแลให้ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ซื้อขายยาเสพติด เช่น ยาบ้า ฯลฯ (ข้อ 2) ร้อยละ 96.0 เท่ากัน และในด้านการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อออกกฎระเบียบมิให้ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ข้อ 3) คิดเป็นร้อยละ 80.8 นอกจากนี้ยังพบว่ามี การปฏิบัติหน้าที่ในระดับปานกลางในด้านการจัดสำรวจความต้องการช่วยเหลือ ของผู้ผ่านการบำบัดรักษาในการประกอบอาชีพ (ข้อ 7) การรับสมัครสมาชิกผู้ประสานพลังแผ่นดินในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน (ข้อ 4) การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับเด็กเยาวชนในหมู่บ้าน (ข้อ 5) คิดเป็นร้อยละ 55.6, ร้อยละ 70.7 และร้อยละ 78.8 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านจำนวนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่ระดับน้อยในด้านการจัดคุ้มครองสารเสพติดใน ปัสสาวะในกลุ่มเสี่ยง (ข้อ 6) คิดเป็นร้อยละ 68.7

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการแก้ไขปัญหาเสพติด

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	21	21.19
ปานกลาง	36	36.80
มาก	42	72.01
รวม	99	100.0

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 73.02 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 24.22 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.73 ตามลำดับ

4.4.6 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล

การศึกษารายชื่อผู้มีอิทธิพลตามข้อคำถาม ในตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 23 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ติดตามและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	77.8	19.2	3.0	100.0
2. ร่วมจับกุม ยึดทรัพย์สินผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่	7.1	3.0	89.9	100.0
3. รณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความตระหนักให้ประชาชนซึ่งเบาะแสผู้รับจ้าง ทวงหนี้ ด้วยการข่มขู่หรือใช้กำลัง	27.3	48.5	24.2	100.0
4. วางมาตรการไม่ให้มีการลักลอบเล่นการพนัน โต๊ะพนัน บอล หวยใต้ดิน จับจีตู้เกมส์ไฟฟ้า ในหมู่บ้าน / ตำบล	60.6	29.3	10.1	100.0
5. ร่วมกับผู้ประสานพลังแผ่นดินในหมู่บ้านสอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรมหลอกลวงประชาชนไปทำงานต่างประเทศ	11.1	36.4	52.5	100.0
6. ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านหาข่าวเกี่ยวกับผู้บุกรุกที่ดิน และหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	74.7	18.2	7.1	100.0
7. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านสมัครเป็นสายลับป่ง.	7.1	32.3	60.6	100.0

จากตารางที่ 23 การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล พบว่า กำนันผู้ใหญบ้านมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ระดับมากในด้านติดตามและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ข้อ1) ร่วมกับคณะกรรมการ

หมู่บ้านหาข่าวเกี่ยวกับผู้บุกรุกที่ดินหรือทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (ข้อ 6) และการวางมาตรการไม่ให้มีการลักลอกเล่นการพนัน (ข้อ 4) คิดเป็นร้อยละ 77.8, ร้อยละ 74.7 และร้อยละ 60.6 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านจำนวนหนึ่ง ที่มีการปฏิบัติหน้าที่ระดับน้อยในด้านร่วมจับกุม ยึดทรัพย์สินผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ (ข้อ 2) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านสมัครเป็นสายลับ ปง. (ข้อ 7) และร่วมกับผู้ประสานพลังแผ่นดินในหมู่บ้านสอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรมหลอกลวงประชาชนไปทำงานต่างประเทศ (ข้อ 5) คิดเป็นร้อยละ 89.9, ร้อยละ 60.6 และร้อยละ 52.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	35	35.35
ปานกลาง	26	26.70
มาก	38	37.95
รวม	99	100.0

จากตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 37.95 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.70 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 35.35 ตามลำดับ

4.4.7 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)

การศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านด้านการสนับสนุน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน(SML) ตามข้อคำถามในตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 25 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน / ชุมชน
(SML)

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกประธาน และตำแหน่งรองประธาน กรรมการ เลขานุการ หมู่บ้าน / ชุมชน SML พร้อมขอความเห็นชอบจากที่ประชุม	98.0	1.0	1.0	100.0
2. จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อพิจารณาคัดเลือก โครงการที่จะใช้เงินจากโครงการ	98.0	2.0	-	100.0
3. ระดมปัญหา ความต้องการของหมู่บ้าน โดยเน้นที่ความ ต้องการปัญหาส่วนรวมของประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชน	98.0	2.0	-	100.0
4. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการตาม โครงการที่ได้รับการ คัดเลือกจากประชาคมหมู่บ้านเพื่อ โครงการดังกล่าวประสบ ความสำเร็จ	92.9	7.1	-	100.0
5. คัดเลือก โครงการของหมู่บ้าน ชุมชน ตามความจำเป็นเร่งด่วน ความคุ้มค่า และได้ประโยชน์ภายในวงเงินที่มีอยู่	91.9	7.1	1.0	100.0
6. เมื่อพบปัญหาอุปสรรคในการทำงานของหมู่บ้าน ชุมชน SML จัดให้มีคณะทำงานช่วยในการระดมสมองเพื่อระบุถึง ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	31.3	65.7	3.0	100.0
7. ประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำแนวทางการ จัดทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การรายงานและ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหมู่บ้าน ชุมชน SML	69.7	29.3	1.0	100.0

จากตารางที่ 25 การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการ สนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน (SML) พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากปฏิบัติ ตามบทบาทหน้าที่ที่ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 98.0 เท่ากัน ใน 3 ประเด็นหลัก คือด้านจัดให้มีการ ประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกประธานและตำแหน่งรองประธาน กรรมการ เลขานุการ หมู่บ้าน / ชุมชน (ข้อ 1) จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อพิจารณาคัดเลือก โครงการที่จะใช้ เงินจากโครงการ (ข้อ 2) และระดมปัญหา ความต้องการของหมู่บ้าน (ข้อ 3) นอกจากนี้ยังส่งเสริม

สนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ (ข้อ 4) และคัดเลือกโครงการของหมู่บ้าน (ข้อ 5) คิดเป็นร้อยละ 92.9, ร้อยละ 91.9 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวนหนึ่ง มีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับปานกลางในด้านจัดให้มีคณะทำงานช่วยในการระดมสมอง (ข้อ 6) คิดเป็นร้อยละ 65.7

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านชุมชน (SML)

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	1	0.86
ปานกลาง	16	16.32
มาก	82	82.83
รวม	99	100.0

จากตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการสนับสนุน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 82.83 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 16.32 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.86 ตามลำดับ

4.4.8 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก

การศึกษารายละเอียดของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก ตามข้อคำถามในตารางที่ 27 ผล การวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 27 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
กำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ประสานความร่วมมือกับปศุสัตว์อำเภอและแพทย์ ประจำตำบลในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ ประชาชนเฝ้าระวังและสำรวจการเลี้ยงสัตว์ปีก	93.9	5.1	1.0	100.0
2. รับผิดชอบการทำลายสัตว์ปีกที่ติดเชื้อแล้วรายงาน ให้นายอำเภอหรือปลัดผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่ง อำเภอทราบเมื่อพบว่าในพื้นที่มีการติดเชื้อไข้หวัดนก	83.8	13.1	3.0	100.0
3. ตั้งด่านตรวจเฝ้าระวังการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกเข้ามา จากพื้นที่อื่น	91.9	7.1	1.0	100.0
4. รับผิดชอบอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ปศุสัตว์ อำเภอหรือปศุสัตว์จังหวัดเมื่อพบสัตว์ปีกป่วย / ตาย	84.8	15.2	-	100.0
5. ประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนไม่ให้นำนก หรือสัตว์ ปีกซึ่งซึ่งยังไม่ได้ผ่านการตรวจหรือกักโรค เข้าฟาร์ม	67.7	30.3	2.0	100.0
6. ประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนให้หลีกเลี่ยงการสัมผัส สัตว์ปีกที่ป่วย/ตายและไม่นำไปบริโภค	94.9	5.1	-	100.0
7. ให้คำแนะนำแก่ประชาชนผู้บริโภคเกี่ยวกับการ รับประทานไก่ ไข่ หรือสัตว์ปีกอื่นที่ทำสุกแล้วเท่านั้น	92.9	6.1	1.0	100.0

จากตารางที่ 27 การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหา การแพร่ระบาดของไข้หวัดนก พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมาก มีการ
ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในระดับมากในทุกประเด็น คือ ในด้านประสานความร่วมมือกับปศุสัตว์
อำเภอ ในการเฝ้าระวังและสำรวจการเลี้ยงสัตว์ปีก (ข้อ 1) รับผิดชอบการทำลายสัตว์ปีกที่ติดเชื้อ แล้ว
รายงานให้นายอำเภอ (ข้อ 2) ตั้งด่านตรวจเฝ้าระวังการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกเข้ามาจากพื้นที่อื่น (ข้อ 3)
แจ้งอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน (ข้อ 4) ประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนไม่ให้นำนก หรือ
สัตว์ปีกซึ่งยังไม่ได้ผ่านการตรวจหรือกักโรค เข้าฟาร์ม (ข้อ 5) ประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนให้
หลีกเลี่ยงการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วย/ตาย (ข้อ 6) ให้คำแนะนำแก่ประชาชนผู้บริโภคเกี่ยวกับการ

รับประทานไก่ ไข่ หรือ สัตว์ปีกอื่นที่ทำสุกแล้วเท่านั้น (ข้อ 7) คิดเป็นร้อยละ 94.9, ร้อยละ 93.9, ร้อยละ 92.9, ร้อยละ 91.9, ร้อยละ 84.8, ร้อยละ 83.8 และร้อยละ 67.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	1	1.15
ปานกลาง	11	11.72
มาก	87	87.13
รวม	99	100.0

จากตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.13 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 11.72 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.15 ตามลำดับ

4.4.9 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ

การศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานเหตุการณ์ และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ ตามข้อคำถามในตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 29 ร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตาม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความแห้งแล้งและสาธารณภัยอื่น ๆ ภายในหมู่บ้าน / ตำบล	97.0	3.0	-	100.0
2. การรายงานเหตุคว่นสาธารณภัยให้นายอำเภอทราบ	100.0	-	-	100.0

ตารางที่ 29 (ต่อ)

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงาน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
3. สำรวจความเสียหายแล้วรายงานขอรับความช่วยเหลือจากทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดวาทภัย	97.0	3.0	-	100.0
4. สำรวจความเสียหายแล้วรายงานขอรับความช่วยเหลือจากทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดอุทกภัย	27.3	70.7	2.0	100.0
5. จัดหาที่พักอาศัยให้กับประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนเมื่อเกิดมีอัคคีภัยเกิดขึ้นกับประชาชนในหมู่บ้าน	6.1	19.2	74.7	100.0
6. จัดทำแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหมู่บ้าน/ ตำบล	8.1	3.0	88.9	100.0
7. จัดทำโครงการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการขุดลอกลำห้วยที่ตื้นเขิน หรือปรับปรุงซ่อมแซม เป่าล้างบ่อบาดาล	9.1	89.9	9.1	100.0

จากตารางที่ 29 การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านระดับมาก ในด้าน ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความแห้งแล้งและสาธารณภัย (ข้อ 1) ในด้านการรายงานเหตุด่วนสาธารณภัยให้นายอำเภอทราบ (ข้อ 2) และสำรวจความเสียหายรายงานขอความช่วยเหลือจากทางราชการเมื่อเกิดวาทะภัย (ข้อ 3) ร้อยละ 97.0 เท่ากัน และปฏิบัติหน้าที่ในระดับปานกลาง ในด้านสำรวจความเสียหายแล้วรายงานขอรับความช่วยเหลือจากทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดอุทกภัย (ข้อ4) จัดทำโครงการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการขุดลอกลำห้วยที่ตื้นเขิน หรือปรับปรุงซ่อมแซม เป่าล้างบ่อบาดาล (ข้อ7) คิดเป็นร้อยละ 89.9 และร้อยละ 70.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	24	24.23
ปานกลาง	26	26.98
มาก	49	49.23
รวม	99	100.0

จากตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานเหตุการณ์ และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.23 ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.98 แลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.96 ตามลำดับ

ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน รวม 9 ด้าน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	28	28.3
ปานกลาง	14	14.1
มาก	57	57.6
รวม	99	100.0

จากตารางที่ 31 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน รวม 9 ด้าน ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 57.6 ในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 28.3 แลในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 14.1 ตามลำดับ

4.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ตารางที่ 32 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามอายุ และ การปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	อายุ		
	33-44 ปี	45-56 ปี	57 ปีขึ้นไป
น้อย	27.3	29.7	23.1
ปานกลาง	13.6	14.1	15.1
มาก	59.1	56.3	61.5
รวม	100.0(22)	100.0(64)	100.0(13)

Pearson Chi-square =0.284 df = 4 sig = 0.992

จากตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 57 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก มากกว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 45-56 ปี และอายุ 33-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.5 ร้อยละ 59.1 และ ร้อยละ 56.3 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	การศึกษา	
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาและสูงกว่า
น้อย	26.6	35.0
ปานกลาง	15.2	10.0
มาก	58.2	55.0
รวม	100.0(79)	100.0(20)

Pearson Chi-square =5.484 df = 2 sig = 0.693

จากตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษา มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก มากกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่จบประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 58.2 และ ร้อยละ 55.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการศึกษา กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 34 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย อาชีพและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	อาชีพ	
	เกษตรกร	ค้าขาย
น้อย	29.2	0.0
ปานกลาง	14.6	0.0
มาก	56.3	100.0
รวม	100.0(96)	100.0(3)

Pearson Chi-square =2.280 df = 2 sig = 0.320

จากตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีอาชีพค้าขาย มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก มากกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 100.0 และ ร้อยละ 56.3 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 35 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามรายได้และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	รายได้			
	ต่ำกว่า 100,000 บาท	100,001-150,000 บาท	150,001-200,000 บาท	200,001 บาทขึ้นไป
น้อย	19.2	30.6	11.1	52.6
ปานกลาง	15.4	19.4	16.7	-
มาก	65.4	50.0	72.2	47.4
รวม	100.0(26)	100.0(36)	100.0(18)	100.0(19)

Pearson Chi-square =11.839 df = 6 sig = 0.027

จากตารางที่ 35 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้ 150,001-200,000 บาท มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก มากกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้ 100,001-150,000 บาท, 200,001 บาทขึ้นไป และ ต่ำกว่า 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 72.2 ร้อยละ 65.4 ร้อยละ 50.0 และ ร้อยละ 47.4 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 36 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน	
	กำนัน	ผู้ใหญ่บ้าน
น้อย	30.0	28.1
ปานกลาง	10.0	14.6
มาก	60.0	57.3
รวม	100.0(10)	100.0(89)

Pearson Chi-square =0.158 df = 2 sig = 0.924

จากตารางที่ 36 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งผู้ใหญ่นั้นมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมากกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน คิดเป็นร้อยละ 60.0 และ ร้อยละ 57.3 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่นั้น พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 37 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำแนกประสิทธิภาพในการทำงานในตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ประสิทธิภาพในการทำงาน		
	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11 ปีขึ้นไป
น้อย	30.6	23.8	25.0
ปานกลาง	17.4	4.8	12.5
มาก	51.6	71.4	62.5
รวม	100.0(62)	100.0(21)	100.0(16)

Pearson Chi-square = 3.387 df = 4 sig = 0.495

จากตารางที่ 37 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีประสิทธิภาพในการทำงานในตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 5-10 ปี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมากกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีประสิทธิภาพการทำงาน 11 ปีขึ้นไป และ ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 71.4, ร้อยละ 62.5 และร้อยละ 51.6 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประสิทธิภาพในการทำงาน กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 38 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำแนกความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของ
กำนันและผู้ใหญ่บ้าน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
ในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ความรู้ความเข้าใจ	
	ระดับน้อย	ระดับมาก
น้อย	42.1	25.0
ปานกลาง	5.3	16.3
มาก	52.6	58.8
รวม	100.0(19)	100.0(80)

Pearson Chi-square =2.999 df = 2 sig = 0.223

จากตารางที่ 38 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีความรู้ความเข้าใจ
มาก มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก มากกว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีความรู้ระดับ
น้อย คิดเป็นร้อยละ 58.8 และร้อยละ 52.6 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความรู้กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 39 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามแรงจูงใจในการทำงาน ตาม
บทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	แรงจูงใจในการทำงาน		
	ระดับน้อย	ระดับปานกลาง	ระดับมาก
น้อย	41.0	7.7	8.3
ปานกลาง	23.0	0.0	0.0
มาก	36.1	92.3	91.7
รวม	100.0(61)	100.0(26)	100.0(12)

Pearson Chi-square =30.558 df = 4 sig = 0.000

จากตารางที่ 39 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีแรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก มากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีแรงจูงใจ ปานกลางและน้อย คิดเป็นร้อยละ 92.3 ร้อยละ 91.7 และร้อยละ 36.1 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแรงจูงใจ กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 40 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามความพึงพอใจในการทำงานตามบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ความพึงพอใจในการทำงาน		
	ระดับน้อย	ระดับปานกลาง	ระดับมาก
น้อย	83.3	17.8	0.0
ปานกลาง	11.1	16.4	0.0
มาก	5.6	65.8	100.0
รวม	100.0(18)	100.0(73)	100.0(8)

Pearson Chi-square =37.711 df = 4 sig = 0.000

จากตารางที่ 40 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีความพึงพอใจในการทำงานตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาก มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมากกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีความพึงพอใจในการทำงานปานกลางและน้อยคิดเป็นร้อยละ 100.0 ร้อยละ 65.8 และร้อยละ 5.6 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความพึงพอใจในการทำงาน กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 41 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน		
	ระดับน้อย	ระดับปานกลาง	ระดับมาก
น้อย	60.7	17.5	0.0
ปานกลาง	17.9	14.3	0.0
มาก	21.4	68.3	100.0
รวม	100.0(28)	100.0(63)	100.0(8)

Pearson Chi-square =26.793 df = 4 sig = 0.000

จากตารางที่ 41 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนมาก มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มาก มากกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนปานกลางและน้อยคิดเป็นร้อยละ100.0ร้อยละ68.3 และร้อยละ21.4 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 42 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามความสัมพันธ์กับชุมชน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ความสัมพันธ์กับชุมชน		
	ระดับน้อย	ระดับปานกลาง	ระดับมาก
น้อย	9.5	24.6	64.7
ปานกลาง	19.0	16.4	0.0
มาก	71.4	59.0	35.3
รวม	100.0(21)	100.0(61)	100.0(17)

Pearson Chi-square =16.049 df = 4 sig = 0.003

จากตารางที่ 42 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนระดับมาก มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก มากกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนระดับปานกลาง และระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 71.4, ร้อยละ 59.3 และ ร้อยละ 35.3 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ความสัมพันธ์กับชุมชน กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 43 จำนวนและร้อยละของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก		
	ระดับน้อย	ระดับปานกลาง	ระดับมาก
น้อย	51.6	18.9	13.3
ปานกลาง	12.9	13.2	20.0
มาก	35.5	67.9	66.7
รวม	100.0(31)	100.0(53)	100.0(15)

Pearson Chi-square =13.071   df = 4   sig = 0.011

จากตารางที่ 43 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมาก มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มาก เมื่อเทียบกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในระดับปานกลาง และน้อยคิดเป็นร้อยละ 67.9 ร้อยละ 66.7 และร้อยละ 35.5 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 44 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน
ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย	Chi-square	ระดับนัย สำคัญ	ความสัมพันธ์
อายุ	0.284	0.992	ไม่มีความสัมพันธ์
การศึกษา	5.484	0.693	ไม่มีความสัมพันธ์
อาชีพ	2.280	0.320	ไม่มีความสัมพันธ์
รายได้	11.839	0.027*	มีความสัมพันธ์
ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน	0.158	0.924	ไม่มีความสัมพันธ์
ประสบการณ์ในการทำงาน	3.387	0.495*	ไม่มีความสัมพันธ์
ความรู้ความเข้าใจ	2.999	0.223*	ไม่มีความสัมพันธ์
แรงจูงใจในการทำงาน	30.558	0.000*	มีความสัมพันธ์
ความพึงพอใจ	37.711	0.000*	มีความสัมพันธ์
การสนับสนุนจากชุมชน	26.793	0.000*	มีความสัมพันธ์
ความสัมพันธ์กับชุมชน	13.071	0.003*	มีความสัมพันธ์
การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	28.625	0.011*	มีความสัมพันธ์

หมายเหตุ (*) หมายถึง มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษายกยวาท หน้าทีของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณั้ปัจจุบัน : คึษาเฉพาะกรณี อำเภอกระนวน จังหวัคขอนแก่น ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะส่วน บุคคลของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณั้ปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณั้ปัจจุบัน 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ บทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณั้ปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างในการใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอ กระนวน จังหวัคขอนแก่น จำนวน 99 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและปรับปรุงโดยผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเชิงโครงสร้าง (Structure Validity) และเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดสอบใช้กับผู้ใช้กลุ่ม ตัวอย่าง โดยได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.93

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดย ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ ความสัมพันธ์โดยการทดสอบ Chi-Square

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล

ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลของกำนันและผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 99.0) อายุ อยู่ในช่วงอายุ 45-56 ปี (ร้อยละ 64.6) ระดับการศึกษาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 81.4) อาชีพ มีการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม (ร้อยละ 97.0) ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานเคยดำรง ตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 89.9) รายได้ มีรายได้อยู่ระหว่าง 100,001-150,000 บาท (ร้อยละ 36.4) และ ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีประสบการณ์การทำงาน ในตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ต่ำกว่า 5 ปี (ร้อยละ 62.6) โดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

5.1.2 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบันในภาพรวมในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 100.0) โดยมีความรู้ในด้านกำนันผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการประชุมชี้แจงข้อราชการให้ราษฎรทราบ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ราษฎร ระวังข้อพิพาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร บัตรประจำตัวประชาชน และทะเบียนท้องที่

5.1.3 ด้านทางจิตวิทยาสังคม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมส่วนใหญ่ มีแรงจูงใจในการที่ได้รับความไว้วางใจจากราษฎรในหมู่บ้าน / ตำบล โดยเลือกให้ท่านเป็น ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน ทำให้มีความตั้งใจปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 99.0)

กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความพึงพอใจในความร่วมมือและความสัมพันธ์กับราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 94.9)

กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ในหมู่บ้าน / ตำบลโดย ชาวบ้านมาช่วยกิจกรรมงานบุญประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 100.0)

กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับชุมชน โดยได้รับเชิญให้เข้าร่วมงานบุญต่าง ๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้น ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 79.8)

กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก อยู่ในระดับน้อย (คิดเป็นร้อยละ 97.0) โดยมีด้านการรับการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหาร การฝึกอบรมด้านให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Internet และได้รับคำชมเชย ประกาศเกียรติคุณผลการปฏิบัติงาน

5.1.4 จากการศึกษาค้นคว้าบทบาทหน้าที่ของกำนัน และ ผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ในสถานการณ์ปัจจุบัน จำนวน 9 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 87.9) คือ ดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์

2) ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 93.9) คือ การสอดส่องดูแลประชาชนในหมู่บ้านไม่ให้ขายเสียงในการเลือกตั้ง

3) ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและด้านการบริการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 96.0) คือ การแจ้งให้ประชาชนที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน

4) ด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 94.9) คือ ประชาสัมพันธ์ให้คนจนไปจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ

5) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 96.0) คือ การขจัดสำรวจตรวจสอบ ค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในหมู่บ้าน การจัดให้มีการสอดส่องดูแลให้ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ซื้อขายยาเสพติด

6) ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับน้อย (คิดเป็นร้อยละ 89.9) คือ ร่วมจับกุม ยึดทรัพย์สินผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่

7) ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน (SML)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 98.0) คือ ระดมปัญหา ความต้องการของหมู่บ้าน โดยเน้นที่ความต้องการปัญหาส่วนรวมของประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชน จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อพิจารณาคัดเลือกโครงการที่จะใช้เงินจากโครงการ จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกประธานและตำแหน่งรองประธาน กรรมการ เลขานุการหมู่บ้าน / ชุมชน SML พร้อมขอความเห็นชอบจากที่ประชุม

8) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 94.9) คือ ประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนให้หลีกเลี่ยงการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วย/ตายและไม่นำไปบริโภค

9) ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดกับธรรมชาติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 100.0) คือ การรายงานเหตุคว้นสาธารณภัยให้นายอำเภอทราบ

5.1.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ในส่วนของรายได้ และประสิทธิภาพในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปัจจัยด้านทางจิตวิทยาสังคม ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน การสนับสนุนจากชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ ในสถานการณ์ปัจจุบันและศึกษาปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน ผลการศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญจากการวิเคราะห์ดังนี้

5.2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ ปัจจุบัน พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน และ

ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบันในภาพรวมในระดับมาก โดยมีความรู้ในด้านกำนันผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการประชุมชี้แจงข้อราชการให้ราษฎรทราบ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม ไกล่เกลี่ย ระวังข้อพิพาท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร บัตรประจำตัวประชาชน และทะเบียนท้องที่

5.2.2 ด้านทางจิตวิทยาสังคมด้านแรงจูงใจ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมส่วนใหญ่ มีแรงจูงใจในการที่ได้รับความไว้วางใจจากราษฎรในหมู่บ้าน / ตำบล โดยเลือกให้ท่านเป็นผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน ทำให้มีความตั้งใจปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับมาก ด้านความพึงพอใจพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความพึงพอใจในความร่วมมือและความสัมพันธ์กับราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล อยู่ในระดับมาก

ด้านการได้รับการสนับสนุน พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในหมู่บ้าน / ตำบล โดย ชาวบ้านมาช่วยกิจกรรมงานบุญประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับชุมชน โดยได้รับเชิญให้เข้าร่วมงานบุญต่าง ๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้น ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกอยู่ในระดับน้อย โดยมีด้านการรับการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารการฝึกอบรมให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Internet และได้รับคำชมเชยประกาศเกียรติคุณผลการปฏิบัติงาน

5.2.3 บทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ปัจจุบัน จำนวน 9 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก คือ ดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์

2) ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก คือ การสอดส่องดูแลประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ให้ขายเสียงในการเลือกตั้ง

3) ด้านการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนและด้านการบริการ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก คือ การแจ้งให้ประชาชนที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน

4) ด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านนี้อยู่ในระดับมาก คือ ประชาสัมพันธ์ ให้คนจนไปจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ

5) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก คือ การขจัด ส้วมตรวจสอดบ ค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในหมู่บ้าน การจัดให้มีการสอดส่องดูแลให้ ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ซื้อขายยาเสพติด

6) ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพลพบ ว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับน้อย คือ ร่วมจับกุม ยึดทรัพย์สิน ผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่

7) ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน (SML) พบว่า กำนัน และผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับ มาก คือ ระดมปัญหา ความต้องการของหมู่บ้าน โดยเน้นที่ความต้องการปัญหาส่วนรวมของ ประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชนจัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อพิจารณาคัดเลือกโครงการที่ จะใช้เงินจากโครงการ จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกประธานและตำแหน่งรอง ประธาน กรรมการ เลขานุการ หมู่บ้าน / ชุมชน SML พร้อมขอความเห็นชอบจากที่ประชุม

8) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา การแพร่ระบาดของไข้หวัดนกพบ ว่า กำนัน และผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับ มาก คือ ประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนให้หลีกเลี่ยงการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วย/ตายและไม่นำไปบริโภค

9) ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหาย ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ พบว่า กำนัน และผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับ มาก คือ การรายงานเหตุคว่นสาธารณภัยให้นายอำเภอทราบ

จากการศึกษาในครั้งนี้ซึ่งพบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ในระดับมาก ในบางประเด็นเท่านั้น ซึ่งในบางเรื่องที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านยังทำได้ในระดับปาน กลาง และระดับน้อย ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวม ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก คือ ดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ ประเด็นที่มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลาง และระดับน้อยด้านการจัดให้มีการบำรุงรักษาปัจจัยในการผลิต เช่น แหล่งน้ำ ดิน, การพัฒนาส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนในด้านพานิชยกรรมและอุตสาหกรรม, การสนับสนุน

การจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ และการสนับสนุน การจัดทำสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก คือ การ สอดส่องดูแลประชาชนในหมู่บ้านไม่ให้ขายเสียงในการเลือกตั้ง ประเด็นที่มีการปฏิบัติ ในระดับ ปานกลาง และระดับน้อยด้านการสอดส่องดูแลให้ประชาชนในหมู่บ้านไม่เล่นการพนัน เช่น หวย ใต้ดิน ไพ่ ฯลฯ, การรายงานเหตุการณ์ที่เป็นภัยต่อประชาชนในหมู่บ้าน เช่นการตั้งตัวเป็นผู้วิเศษ การมีพฤติกรรมตมต้นชาวบ้าน และการจับกุม ปราบปราม ผู้บุกรุกทำลายป่า หรือสาธารณะ ประโยชน์ของหมู่บ้าน ด้านการอำนวยความสะดวกธรรมชาติให้กับประชาชนและด้านการบริการ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ใน ระดับมาก คือ การแจ้งให้ประชาชนที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัว ประชาชน ประเด็นที่มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลาง และระดับน้อยด้านการให้คำปรึกษาหารือ และระงับข้อพิพาทของประชาชน, การขจัดความขัดแย้งของประชาชน, การจัดให้มีสถานที่ สาธารณประโยชน์ต่อประชาชนในหมู่บ้าน เช่น สถานที่พักผ่อน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ และการว่า กล่าวตักเตือนเมื่อประชาชนในหมู่บ้านแสดงความอาฆาตมาดร้ายแก่ผู้อื่น ด้านการแก้ไขปัญหา สังคมและความยากจน พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก คือ ประชาสัมพันธ์ให้คนจนไปจดทะเบียน ณ ที่ว่าการ อำเภอ ประเด็นที่มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลาง และระดับน้อย ในด้านการรับสมัครสมาชิกผู้ ประสานพลังแผ่นดินในการเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรมในหมู่บ้าน, การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ให้กับเด็กเยาวชนในหมู่บ้าน, การจัดสำรวจความต้องการช่วยเหลือ ของผู้ผ่านการบำบัดรักษาใน การประกอบอาชีพ และการจัดคุ้มครองสวัสดิภาพในปัสสาวะในกลุ่มเสี่ยง ด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหาอาชญากรรม พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับมาก คือ การขจัดสำรวจตรวจสอบ ค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด ในหมู่บ้าน การจัดให้มีการสอดส่องดูแลให้ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ซื้อขายยาเสพติด ประเด็นที่มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลาง และระดับน้อยด้านร่วมจับกุม ยึดทรัพย์ผู้ค้ายาเสพติดใน พื้นที่ร่วมกับผู้ประสานพลังแผ่นดิน ในหมู่บ้านสอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรมหลอกลวงประชาชนไป ทำงานต่างประเทศ และประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนในหมู่บ้านสมัครเป็นสายลับ ปง. ด้านการ ปราบปรามผู้มีอิทธิพล พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้ อยู่ในระดับน้อย คือ ร่วมจับกุม ยึดทรัพย์ผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ ประเด็น ที่มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลาง และระดับน้อยด้านการแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของ หมู่บ้าน / ชุมชน SML จัดให้มีคณะทำงานช่วยในการระดมสมองเพื่อระบุถึงปัญหา สาเหตุ และ

แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน (SML) พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้อยู่ในระดับมาก คือ ระดมปัญหา ความต้องการของหมู่บ้าน โดยเน้นที่ความต้องการปัญหา ส่วนรวมของประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชน จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อพิจารณา คัดเลือกโครงการที่จะใช้เงินจากโครงการ จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อคัดเลือก ประธานและตำแหน่งรองประธาน กรรมการ เลขานุการ หมู่บ้าน / ชุมชน SML พร้อมขอความเห็นชอบจากที่ประชุม ประเด็นที่มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลาง และระดับน้อย ด้านสำรวจความเสียหายแล้วรายงานขอรับความช่วยเหลือจากทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดอุทกภัย, จัดทำโครงการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการขุดลอกลำห้วยที่ตื้นเขิน หรือปรับปรุง ซ่อมแซม เป้าล้งบ่อบาดาล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้อยู่ในระดับมาก คือ ประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนให้หลีกเลี่ยงการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วย/ตายและไม่นำไปบริโภค ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านนี้อยู่ในระดับมาก คือ การรายงานเหตุคว่นสาธารณภัยให้นายอำเภอทราบ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษา

1) จากผลการศึกษาทำให้ผู้วิจัยทราบว่า มีปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการทำงานในตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความสัมพันธ์กับ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี มีการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่า 16 ปีขึ้นไป จะมีการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ในการส่งเสริมบทบาทการปฏิบัติงานควรที่จะมุ่งเน้น กลุ่มกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ต่ำกว่า 5 ปี เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเหล่านี้ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนได้อย่างเต็มที่

2) จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ ควรที่จะมีการกระตุ้นและให้แรงจูงใจแก่กลุ่มที่มีระดับแรงจูงใจน้อยในการทำงาน

3) จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีความสัมพันธ์กันกับบทบาทของกำนัน และ ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น จึงควรมุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการทำงานให้มากขึ้น

4) จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากชุมชน สัมพันธ์กันกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถที่จะอธิบายได้ว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านต้องอาศัยแรงสนับสนุนจากชุมชนเพื่อการปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้น ควรส่งเสริมและสร้างความเข้าใจระหว่างการทำงานร่วมกันในกลุ่มกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในระดับน้อยให้มากขึ้น

5) จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีความสัมพันธ์กันกับ บทบาทหน้าที่ของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งกำนันและ ผู้ใหญ่บ้านที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนระดับมาก ก็จะมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มาก ดังนั้นควรที่จะมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยให้มากขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเป็นไปด้วยดี

6) จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีความสัมพันธ์กัน กับ บทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ควรที่จะมุ่งเน้นไปยังกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับน้อย เพื่อพัฒนาและเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานให้กับกลุ่มกำนันและ ผู้ใหญ่ อันจะนำมาซึ่งการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างสมบูรณ์

5.3.2 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

จากการศึกษาในครั้งนี้ซึ่งพบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ในระดับมาก ในบางประเด็นเท่านั้นในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายังมีการปฏิบัติหน้าที่ในบางเรื่อง ที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านยังทำได้ในระดับปานกลาง และระดับน้อย ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ควรเสริมสร้างศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้เพิ่มมากขึ้นในด้านการจัดให้มีการบำรุงรักษาปัจจัยในการผลิต เช่น แหล่งน้ำ ดิน, การพัฒนาส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนในด้านพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม, การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ และการสนับสนุน การจัดทำสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

2) ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ควรเสริมสร้างศักยภาพกำนัน และผู้ใหญ่บ้านให้เพิ่มมากขึ้นในด้านการสอดส่องดูแลให้ประชาชนในหมู่บ้านไม่เล่นการพนัน เช่น หวยใต้ดิน ไพ่ ฯลฯ, การรายงานเหตุการณ์ที่เป็นภัยต่อประชาชนในหมู่บ้าน เช่นการตั้งตัวเป็นผู้วิเศษ การมีพฤติกรรมตมต้นชาวบ้าน และการจับกุม ปราบปราม ผู้บุกรุกทำลายป่า หรือ สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน

3) ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และด้านการบริการ ควรเสริมสร้างศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้เพิ่มมากขึ้น ในด้านการให้คำปรึกษาหารือและระงับข้อพิพาทของประชาชน, การขจัดความขัดแย้งของประชาชน, การจัดให้มีสถานที่สาธารณ ประโยชน์ ต่อประชาชนในหมู่บ้าน เช่น สถานที่พักผ่อน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ และการว่ากล่าวตักเตือนเมื่อประชาชนในหมู่บ้านแสดงความอาฆาตมาดร้ายแก่ผู้อื่น

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรเสริมสร้างศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้เพิ่มมากขึ้นในด้านการรับสมัครสมาชิกผู้ประสานพลังแผ่นดินในการเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดในหมู่บ้าน, การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับเด็กเยาวชนในหมู่บ้าน, การจัดสำรวจความต้องการช่วยเหลือของผู้ผ่านการบำบัดรักษาในการประกอบอาชีพ และการจัดคุ้มครองสวัสดิภาพในปัสสาวะในกลุ่มเสี่ยง

5) ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ควรเสริมสร้างศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้เพิ่มมากขึ้นในด้านร่วมจับกุม ยึดทรัพย์สินผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ร่วมกับผู้ประสานพลังแผ่นดินในหมู่บ้านสอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรมหลอกลวงประชาชนไปทำงานต่างประเทศ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านสมัครเป็นสายลับ ปบง.

6) ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน / ชุมชน (SML) ควรเสริมสร้างศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้เพิ่มมากขึ้นในด้านการแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของหมู่บ้าน / ชุมชน SML จัดให้มีคณะทำงานช่วยในการระดมสมองเพื่อระบุถึงปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

7) ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติควรเสริมสร้างศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้เพิ่มมากขึ้นในด้านสำรวจความเสียหายแล้วรายงานขอรับความช่วยเหลือจากทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดอุทกภัย, จัดทำโครงการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการขุดลอกลำห้วยที่ตื้นเขิน หรือปรับปรุงซ่อมแซม เป่าล้างบ่อบาดาล

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

นอกเหนือจากผลการศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าในการวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ที่นำศึกษา คือ

1) ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหมู่บ้าน รวมทั้งการหารูปแบบใหม่ ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ต่อการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งการหารูปแบบใหม่ ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ต่อการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

3) ควรมีการศึกษา ตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากตัวแปร ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เช่น ภูมิหลังของครอบครัวกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ความเป็นผู้นำ การได้รับการฝึกอบรม / สัมมนา หรือตัวแปรนโยบายการพัฒนาของรัฐ ว่ามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

4) ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในประเด็นที่สมาชิกในชุมชนหรือชาวบ้านมีส่วนร่วมประเมินการปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และศึกษาข้อมูลด้านการทำงานผลงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ว่ามีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

- กรองแก้ว อยู่สุข. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- กฤษดา กุลนัคคี. ประวัติความเป็นมาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2531.
- กัลยา ผ่องเมฆินทร์. อำนวยการตัดสินใจและความคาดหวังต่ออำนาจ ในการตัดสินใจที่มีต่อกิจกรรมและกิจชุมชนผู้นำท้องถิ่นชายหญิง. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2539.
- เกษม วัฒนชัย. นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2544.
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญอักษร, 2537.
- คำรง สุนทรสารทูล. บทบาทหน้าที่ของนักปกครองท้องถิ่น หน่วยที่ 1. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- บุญทัน ดอกโรสง. การแข่งขันสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ : เอส แอนด์ จี กราฟฟิค, 2539.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2535.
- ไพศาล หวังพานิช. การวัดผลการเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ภิญโญ สาธร. หลักการบริหารศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2539.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาการพิมพ์, 2526.
- สมยศ นาวิการ. องค์การทฤษฎีและพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พัฒนารงค์, 2520.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมวิทยาชนบทแนวคิดทางทฤษฎีและแนวโน้มในสังคมชนบทไทย. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ขอนแก่นการพิมพ์, 2537.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2521.
- ศุภกนิษฐ์ พลไพรินทร์. เทคนิคการประมวลผล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพร่พิทยา, 2540.

- อคิน รพีพัฒน์. มรว.,. เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และคนอื่น ๆ. **วิธีทำงานกับเกษตรกร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- อมรา พงศาพิชญ์. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- อุบลรัตน์ เฟื่องสถิตย์. **จิตวิทยาเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

2) วิทยานิพนธ์

- กรรณิกา ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ”. **วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- คณิศร เกษอินทร์. “บทบาทของกำนัน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ศึกษากรณีอำเภอท่งเมือง จังหวัดสุรินทร์”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- จักรกริช ใจดี. “ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537.
- ชูเกียรติ มุทธากาญจน์. “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น : ศึกษากรณีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดมุกดาหาร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- บัณฑิต ชนะชัย. “บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533.
- ประทีป จงสีบธรรม. “ผู้นำสตรีในการปกครองระดับท้องถิ่นของไทย : ศึกษาบทบาทความเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรีทั่วประเทศ”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ประเทือง คลประสิทธิ์. “การปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านตำบลธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2534.
- พรเพ็ญ กาญจน์มณี. “ศึกษาบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดสงขลา”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2534.
- พวงจันทร์ วรรณวิจิตร. “องค์ประกอบของความพึงพอใจ ของพนักงานปฏิบัติการ ในโรงงานอุตสาหกรรม”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. “การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

ละเอียด วรรณสารเมธา. “บทบาทของเครือข่ายในการดูแล ความเจ็บป่วย”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533.

สมควร นามสีฐาน. “บทบาทของวัดต่อชุมชนในชนบทจังหวัดขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.

सानิต ศรีรัตต์. “ความพึงพอใจในการทำงานของนักบินการบินไทย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

สิทธิชัย แพทย์พงศ์. “ศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดสงขลา”.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541.

สุรเกียรติ์ จูตะฐาน. “ความรู้ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับ โครงสร้าง และ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2538.

อकिन รพีพัฒน์, มรว. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.

3) สารนิพนธ์

จิตติมา ยอดพริ้ง. “บทบาทผู้นำและศักยภาพทางการบริหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการสตรีระดับบริหาร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย”. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

พุลศักดิ์ บุญเกตุ. “ความรู้ความเข้าใจที่มีความสัมพันธ์กับการปรับบทบาทของหัวหน้าส่วนราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540”. โครงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533.

วิลาวรรณ พิพัฒน์ชัยกร. “การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม”. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

4) งานวิจัย

กัทร ดั่งสวัสดิ์. “ทัศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง 5 ปี”. เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยการปกครอง : กรมการปกครอง, 2535.

พิสุทธิ์ โฉมสิต. “การดำรงตำแหน่งตามวาระ 5 ปี ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผลกระทบที่มีต่อพรรคการเมือง การบริหาร สังคมและวัฒนธรรม”. เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยการปกครอง : กรมการปกครอง, 2535.

นภดล ศรีสุข. “ทัศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง 5 ปี”. เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยการปกครอง : กรมการปกครอง, 2535.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น, รายงานการวิจัย. ม.ป.ท., 2527.

อุกริช พึ่งโสภา. “การกำหนดวาระดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : จุดเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดิน”. เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยการปกครอง : กรมการปกครอง, 2535.

2. ภาษาอังกฤษ

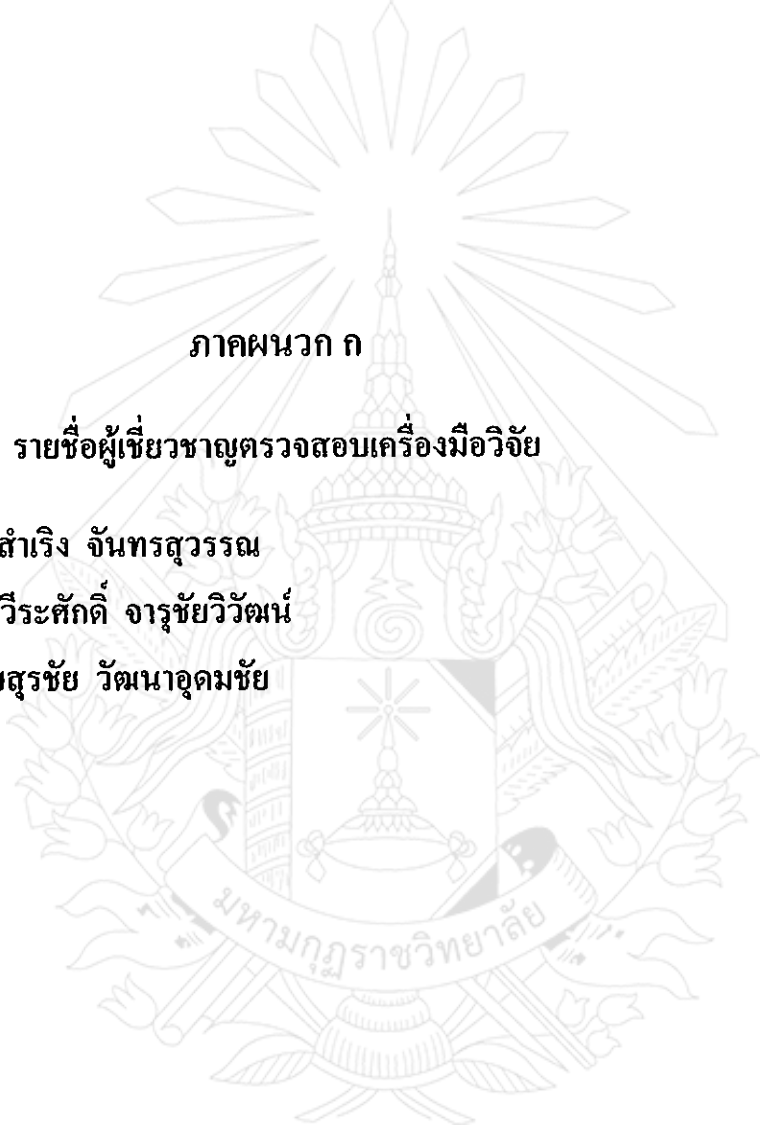
1) General books

Abraham H. Maslow. **A Preface To Motivation Theory**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนส โตร์, 1943.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รศ.ลำเรียง จันทรสวรรณ
2. ผศ.วีระศักดิ์ จารุชัยวิวัฒน์
3. นายสุรชัย วัฒนาอุดมชัย

ภาคผนวก ข

หนังสือราชการ

ที่ ศธ 6012(๒)/วค๒๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
บ้านโนนชัย ถนนราษฎร์คณิง ๙⁹⁶ หมู่ ๑
อ เมือง จ ขอนแก่น 40001

25 พฤษภาคม 2549

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร รศ จำเริญ จันทรวงศ์

ด้วย นายวิระพงษ์ สุขทวีผลกุล รหัสประจำตัว 47140421 เป็นข้าราชการชั้นปริญญาตรี
คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ที่สังกัดการนิเทศ เรื่อง "บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน
ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น" ซึ่งในการศึกษาระดับปริญญาตรี ได้เป็นผู้
ตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของระบบลอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยก่อนที่จะนำมาใช้
รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นข้าราชการ
ที่มีความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อ
พิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือดังกล่าว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคำปรึกษา
ของท่านจะครบถ้วนและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึง เจริญพรมาเพื่อรับทราบ

ขอ.เจริญพร

(พระมหาสาคร ชิตงกร)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์อีสาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติกรแทนรองอธิการบดี

ที่ ศธ 6012 / 11.3

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
บ้านโนนชัย ถนนราษฎร์คณิง ค.ในเมือง
อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

14 มิถุนายน 2549

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร ผศ.วีระศักดิ์ จารุชัยวิวัฒน์

ด้วย นายวีระพงษ์ สุขทวีผลกุล รหัสประจำตัว 47140421 นักศึกษาระดับปริญญาโท
คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน :
ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น” ซึ่งในการศึกษารังนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บ
รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีก าร
ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและ
พิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือดังกล่าว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รั
ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระเทพวรคุณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6012 / 1๒๙

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
บ้านโนนชัย ถนนราษฎร์คณิง ต.ในเมือง
อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

12 กรกฎาคม 2549

เรื่อง ขอกวามอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายสุรชัย วัฒนากุศลชัย

ด้วย นายวีระพงษ์ สุขทวีผลกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา
รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง
“บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระนวน จังหวัด
ขอนแก่น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.) โดยมี
ผศ.ดร.วิบูลย์ จรัสพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและ ผศ.ทรงวุฒิ ศรีวิไล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมใบกรรม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอกวามอนุเคราะห์จากท่าน
ได้อนุญาตให้ นายวีระพงษ์ สุขทวีผลกุล เก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน ทั้งนี้จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2549 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในชั้นต่อไป

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระเทพวรคุณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาท หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน
: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

*****

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา
ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ( ) หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ.....ปี (นับอายุเต็มปี)
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
  - ( ) ระดับประถมศึกษา
  - ( ) ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น
  - ( ) ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย
  - ( ) ระดับ ปวช.
  - ( ) ระดับ ปวส.
  - ( ) ระดับปริญญาตรี
  - ( ) ระดับปริญญาโท
  - ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. อาชีพหลักของท่านคืออาชีพใด
  - ( ) ค้าขาย ( ) เกษตรกรรม ( ) อื่น ๆ (ระบุ).....
7. ท่านมีรายได้จากแหล่งรายได้ต่าง ๆ จำนวนเท่าใด ต่อปี

- ขายผลผลิตการเกษตร	จำนวน.....บาท	
- การค้าขาย	จำนวน.....บาท	
- ค่าตอบแทน	จำนวน.....บาท	
- อื่น ๆ	จำนวน.....บาท	
รวมทั้งสิ้น	จำนวน.....บาท	
5. ตำแหน่งที่ท่านปฏิบัติงานในปัจจุบัน คือ...
  - ( ) กำนัน ( ) ผู้ใหญ่บ้าน
6. ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน.....ปี (นับรวมเวลาที่ดำรงตำแหน่ง กำนันและ หรือผู้ใหญ่บ้าน)

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตารางเพียงข้อละหนึ่งช่อง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับ	
	ใช่	ไม่ใช่
1. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลป้องกันทุกข์ภัยให้ราษฎร ใช่หรือไม่		
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ใช่หรือไม่		
3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงภายในและการข่าว ใช่หรือไม่		
4. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการประชุมชี้แจงข้อราชการให้ราษฎรทราบ ใช่หรือไม่		
5. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่รายงานเหตุผิดปกติหรือบุคคลต้องสงสัย ใช่หรือไม่		
6. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม ใกล้เกลี่ย ระวังข้อพิพาท ใช่หรือไม่		
7. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร บัตรประจำตัวประชาชน และทะเบียนท้องที่ ใช่หรือไม่		
8. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการคุ้มครอง ป้องกันมิให้มีการบุกรุกทำลายแหล่งน้ำ ที่สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพย์สินอันเป็นสมบัติของแผ่นดิน ใช่หรือไม่		
9. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการป้องกัน โรคภัยไข้เจ็บ และส่งเสริมสุขภาพอนามัย ใช่หรือไม่		
10. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กระทรวงมหาดไทยมอบหมาย ใช่หรือไม่		

ข้อคิดเห็น.....
.....
.....

ตอนที่ 3 1. แรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน
คำชี้แจง เป็นคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจของท่าน ในการทำงานตามบทบาทตามบทบาท ของกำนัน
 ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยกรรณกาเครื่องหมาย / ลงในช่องตารางที่ตรงกับแรงจูงใจ
 ในการทำงานของท่านเพียงข้อใดข้อหนึ่งข้อ

แรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. การที่ท่านได้รับความไว้วางใจจากรายรฐรในหมู่บ้าน / ตำบล โดยเลือกให้ท่าน เป็น ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน ทำให้ท่านมีความตั้งใจปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน มากน้อยเพียงใด			
2. การที่ท่านมีโอกาสรพัฒนาศักยภาพของตัวเอง เช่น ได้รับการฝึกอบรม ทำให้ ท่านมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานมากน้อย เพียงใด			
3. การที่ท่านมีโอกาสรในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ทำให้ท่านมีแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด			
4. การที่นายอำเภอ และหัวหน้าส่วนราชการ ขอมรับในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ท่านมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงาน เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด			
5. การที่ท่านมีโอกาสรได้รับการเพิ่มค่าตอบแทนมากขึ้น ทำให้ท่านมีแรงจูงใจใน การปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด			
6. การที่ท่านได้รับการเสนอชื่อเข้ารับรางวัลแหวนบทองคำประจำปีของกรมการ ปกครอง ทำให้ท่านมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด			
7. การที่ท่านมีโอกาสรในการศึกษาดูงานทำให้ท่านมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด			
8. การที่ท่านมีโอกาสรเข้ารับการฝึกอบรม / ประชุมสัมมนาทำให้ท่านมีแรงจูงใจใน การปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด			
9. การที่ท่านได้รับความเคารพนับถือจากรายรฐรในหมู่บ้าน / ตำบลทำให้ท่านมี แรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด			

ข้อคิดเห็น.....
 .....
 .....

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน
คำชี้แจง ท่านมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ใน
 สถานการณ์ปัจจุบัน ตามประเด็นต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด กรุณาทำเครื่องหมายลงในช่องตารางที่
 ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านเพียงข้อละหนึ่งช่อง

ความพึงพอใจในการทำงานตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ปริมาณงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับมอบหมาย เหมาะสมเพียงใด			
2. มีการประเมินประสิทธิภาพในการทำงานอย่างยุติธรรมเพียงใด			
3. ท่านพึงพอใจในการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านและตำบล ร่วมกับผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงใด			
4. ท่านพึงพอใจในความร่วมมือและความสัมพันธ์กับหัวหน้าส่วนราชการเพียงใด			
5. ท่านพึงพอใจในความร่วมมือและความสัมพันธ์กับราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล เพียงใด			
6. ท่านพึงพอใจในคำตอบแทนสำหรับตำแหน่งกำนัน / ผู้ใหญ่บ้านเพียงใด			
7. ท่านพึงพอใจในสวัสดิการ เพียงใด			
8. ท่านพึงพอใจในการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้ดำรง ตำแหน่งเพียงใด			
9. ปัจจุบันมีการปรับปรุงบทบาท ภารกิจ อำนาจ และหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ซ้ำซ้อนกับอำนาจ หน้าที่ของ อบต. เพียงใด			

ข้อคิดเห็น.....

.....

.....

3. การสนับสนุนจากชุมชนในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

คำชี้แจง ท่านได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน ตามประเด็นต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด กรุณาทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องตารางที่ตรงกับระดับ การที่ท่านได้รับการสนับสนุนจากรายการในชุมชนของท่าน ทุก ครั้ง บางครั้ง หรือต่ำกว่า ในแต่ละปี ข้อละหนึ่งช่อง

การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน	ระดับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ในหมู่บ้าน / ตำบลของท่าน ชาวบ้านช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้าน และซ่อมแซมศาสนสถานเพียงใด			
2. ในหมู่บ้าน / ตำบลของท่าน ชาวบ้านมาช่วยกิจกรรมงานบุญประเพณีต่างๆ ของหมู่บ้าน และวัดเพียงใด			
3. ชาวบ้านเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อร่วมพิจารณาโครงการต่างๆ ในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงใด			
4. ชุมชนบริจาคเงินเพื่อช่วยก่อสร้างศาสนสถานและศาสนวัตถุหรือสิ่งก่อสร้างเพื่อสาธารณประโยชน์เพียงใด			
5. ชุมชนช่วยบริจาคเงินเพื่อช่วยในการทำกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาหมู่บ้าน / ตำบลเพียงใด			
6. ชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านในฝ่ายต่างๆ เพียงใด			
7. ชาวบ้านร่วมสมัครเป็นสมาชิกพลังแผ่นดินในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดภายในหมู่บ้าน/ชุมชน เพียงใด			
8. ชาวบ้านบริจาคสิ่งของ / วัสดุอุปกรณ์ เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน / ตำบล เพียงใด			
9. ชาวบ้านให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนาหมู่บ้าน / ตำบลเพียงใด			
10. ชาวบ้านให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของหมู่บ้าน / ตำบลเพียงใด			

ข้อคิดเห็น.....

.....

.....

4. ความสัมพันธ์กับชุมชนในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

คำชี้แจง ท่าน มีความสัมพันธ์กับชุมชนในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน ตามประเด็นต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด กรุณาทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องตารางที่ตรงกับระดับ การที่ท่านมีความสัมพันธ์กับชุมชนในการมีส่วนร่วมกับชุมชนของท่าน ทุกครั้ง บางครั้ง หรือต่ำกว่า ของจำนวน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ข้อละหนึ่งช่อง

ความสัมพันธ์กับชุมชน	ระดับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ท่านและชุมชนร่วมประชุมเพื่อค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพียงใด			
2. ท่านและชุมชนร่วมกันตัดสินใจในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆเพียงใด			
3. ท่านและชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆเพียงใด			
4. ท่านและชุมชนร่วมมือกันจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพียงใด			
5. ท่านและชุมชน มีข้อขัดแย้งหรือไม่เข้าใจ ระหว่างกัน เพียงใด			
6. ชุมชนขอให้ท่านช่วยไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนเพียงใด			
7. ท่านและชุมชนร่วมกันสอดส่องดูแลการกระทำที่อาจสร้างปัญหาแก่ชุมชนเพียงใด			
8. ท่านและชุมชนร่วมกิจกรรมสันทนาการ เช่น กีฬา การเล่นที่จัดขึ้นในชุมชนตามโอกาสต่าง ๆ เพียงใด			
9. ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมงานบุญต่างๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้น เพียงใด			
10. ชาวบ้านต่อต้านหรือคัดค้านการทำงานของท่าน เพียงใด			

ข้อคิดเห็น.....

.....

.....

5. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน

คำชี้แจง ท่านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน ตามประเด็นต่อไปนี้เล็กน้อยเพียงใด กรุณาทำ
เครื่องหมาย (/) ลงในช่องตารางที่ตรงกับระดับ การที่ท่าน ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน
ภายนอก ทุกครั้ง บางครั้ง หรือต่ำกว่า ของจำนวนโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ชื่อละหนึ่งช่อง

การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	ระดับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ท่านได้รับเชิญให้ร่วมประชุม / สัมมนาศึกษาดูงาน เพียงใด			
2. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ จากหน่วยงานภายนอกเพียงใด			
3. ท่านได้รับคำแนะนำด้านการพัฒนาท้องถิ่น			
4. ท่านได้รับการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหาร			
5. ท่านได้รับการฝึกอบรมด้านให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี สารสนเทศเช่น Internet			
6. ท่านได้รับคำชมเชย ประกาศเกียรติคุณผลการปฏิบัติงาน			

ข้อคิดเห็น.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสถานการณ์ปัจจุบัน
คำชี้แจง เป็นคำถามเกี่ยวกับ การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 ในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยกรณกาเครื่องหมาย / ลงในช่องตาราง เพียงข้อละหนึ่งช่อง

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม			
1. ท่านได้ดำเนินการสำรวจปัญหาและความต้องการในการประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน เพียงใด			
2. ท่านได้ดำเนินการจัดให้มีการบำรุงปัจจัยในการผลิต เช่น แหล่งน้ำ ดินเพียงใด			
3. ท่านได้ดำเนินการการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพียงใด			
4. ท่านได้ดำเนินการพัฒนาส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนในด้านพานิชยกรรมและอุตสาหกรรม เพียงใด			
5. ท่านได้ดำเนินการสนับสนุนให้เกิดร้านค้าชุมชน ลานค้าชุมชนเพียงใด			
6. ท่านได้ดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ เพียงใด			
7. ท่านได้ดำเนินการสนับสนุน การจัดทำสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพียงใด			
ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย			
1. การสอดส่องดูแลให้ประชาชนในหมู่บ้านไม่เล่นการพนัน เช่น หวยได้ดินไฟ ฯลฯ			
2. การสอดส่องดูแลประชาชนในหมู่บ้านไม่ให้ขายเสียงในการเลือกตั้ง			
3. การรายงานเหตุการณ์ที่เป็นที่ป็นภัยต่อประชาชนในหมู่บ้าน เช่น การตั้งตัวเป็นผู้วิเศษ การมีพฤติกรรมดื้อมตุ้นชาวบ้าน			
4. การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในงานประเพณีต่างๆ ของหมู่บ้าน			
5. การสอดส่องดูแล ไม่ให้เกิดเหตุร้ายและการจัดเวรยามรักษาความสงบภายในหมู่บ้าน			
6. การจับกุม ปราบปราม ผู้บุกรุกทำลายป่า หรือที่สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน			
7. ตักเตือนประชาชนในหมู่บ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ			

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและด้านการบริการ			
1. การให้คำปรึกษาหารือและระงับข้อพิพาทของประชาชน			
2. การขจัดความขัดแย้งของประชาชน			
3. การว่ากล่าวตักเตือนเมื่อประชาชนในหมู่บ้านแสดงความอาฆาตมาดร้ายแก่ผู้อื่น			
4. การแจ้งให้ประชาชนที่มีอายุครบ 15 ปี บริบูรณ์ ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน			
5. การแจ้งให้ชายไทยที่มีอายุย่างเข้า 18 ปี บริบูรณ์ ไปลงทะเบียนทหารกองเกิน			
6. การจัดให้มีสถานที่สาธารณประโยชน์ต่อประชาชนในหมู่บ้าน เช่น สถานที่พักผ่อน ที่อ่านหนังสือพิมพ์			
7. การแนะนำข้อกฎหมายเบื้องต้นให้กับประชาชนภายในหมู่บ้านทราบ			
ด้านการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน			
1. ประชาสัมพันธ์ให้คนจนไปจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ			
2. บันทึกการแก้ไขปัญหาความยากจนรายครัวเรือน			
3. ร่วมปฏิบัติการคาราวานแก่งนอกไปเคาะประตูบ้าน เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมของผู้ขึ้นทะเบียนคนจน			
4. จัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อตรวจสอบจำนวนราษฎรในหมู่บ้านที่จดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจน			
5. รายงานจำนวนผู้จดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจนที่ขอยกเลิก ไม่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือและยุติเรื่องให้อำเภอทราบ			
6. สืบหาข้อมูลพื้นฐานของประชาชนผู้ประสบปัญหาสังคมและความยากจน			
7. ร่วมกับชุมชนวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายยากจนและสาเหตุความยากจน รวมทั้งพิจารณาว่าจะทำอะไรเพื่อให้ราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล มีอาชีพ มีรายได้ ในรูปของแผนชุมชน			

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด			
1. การจัดสำรวจตรวจสอบ ค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในหมู่บ้าน			
2. การจัดให้มีการสอดส่องดูแลให้ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ซื้อขายยาเสพติด เช่น ยาบ้า ฯลฯ			
3. การจัดประชุมประชาชนหมู่บ้านเพื่อออกกฎระเบียบ ของหมู่บ้าน ห้ามมิให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด			
4. การรับสมัครสมาชิกผู้ประสานพลังแผ่นดินในการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน			
5. การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับเด็กเยาวชนในหมู่บ้าน			
6. การจัดผู้ตรวจสารเสพติดใน บัณฑิตอาสาในกลุ่มเสี่ยง			
7. การจัดสำรวจความต้องการช่วยเหลือของผู้ผ่านการบำบัดรักษาในการประกอบอาชีพ			
ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล			
1. ติดตามและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด			
2. ร่วมจับกุม ยึดทรัพย์สินผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่			
3. รณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักให้ประชาชนซึ่งเบาะแสผู้รับจ้าง ทวงหนี้ ด้วยการข่มขู่หรือใช้กำลัง			
4. วางมาตรการ ไม่ให้มีการลักลอบเล่นการพนัน โต๊ะพนันบอล หวยใต้ดิน จับยี่จี่ ตู้เกมส์ไฟฟ้า ในหมู่บ้าน / ตำบล			
5. ร่วมกับผู้ประสานพลังแผ่นดินในหมู่บ้านสอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรม หลอกลวงประชาชนไปทำงานต่างประเทศ			
6. ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านหาข่าวเกี่ยวกับผู้บุกรุกที่ดินและหรือ ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
7. ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนในหมู่บ้านสมัครเป็นสายลับ ปปง.			

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน /ชุมชน (SML)			
1. จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกประธานและตำแหน่งรองประธาน กรรมการ เลขานุการ หมู่บ้าน /ชุมชน SML พร้อมขอความเห็นชอบจากที่ประชุม			
2. จัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อพิจารณาเลือกโครงการที่จะใช้เงินจากโครงการฯ			
3. ระดมปัญหา ความต้องการของหมู่บ้าน โดยเน้นที่ความต้องการปัญหาส่วนรวมของประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชน			
4. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการตามโครงการที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาคมหมู่บ้านเพื่อให้โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ			
5. คัดเลือกโครงการของหมู่บ้าน ชุมชน ตามความจำเป็นเร่งด่วน ความคุ้มค่า และได้ประโยชน์ภายในวงเงินที่มีอยู่			
6. เมื่อพบปัญหาอุปสรรคในการทำงานของหมู่บ้าน ชุมชน SML จัดให้มีคณะทำงานช่วยในการระดมสมองเพื่อระบุถึงปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น			
7. ประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำแนวทางการจัดทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การรายงานและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหมู่บ้าน ชุมชน SML			
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก			
1. ประสานความร่วมมือกับปศุสัตว์อำเภอและแพทย์ประจำตำบลในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเฝ้าระวังและสำรวจการเลี้ยงสัตว์ปีก			
2. รับผิดชอบการทำลายสัตว์ปีกที่ติดเชื้อ แล้วรายงานให้นายอำเภอหรือปลัดผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ทราบเมื่อพบว่าในพื้นที่มีการติดเชื้อไข้หวัดนก			
3. ตั้งด่านตรวจเฝ้าระวังการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกเข้ามาจากพื้นที่อื่น			
4. รับผิดชอบจัดหาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ปศุสัตว์อำเภอหรือปศุสัตว์จังหวัดเมื่อพบสัตว์ปีกป่วย/ตาย			

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ระดับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
5. ประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนไม่ให้ให้น้ำก หรือสัตว์ปีกซึ่งซึ่งยังไม่ได้ผ่านการตรวจหรือกักโรค เข้าฟาร์ม			
6. ประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนให้หลีกเลี่ยงการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วย /ตาย และไม่นำไปบริโภค			
7. ให้คำแนะนำแก่ประชาชนผู้บริโภคเกี่ยวกับการรับประทานไก่ ไข่ หรือ สัตว์ปีกอื่นที่ทำสุกแล้วเท่านั้น			
ด้านการรายงานเหตุการณ์และความเสียหายที่เกิดภัยธรรมชาติ			
1. ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความแห้งแล้งและสาธารณภัยอื่นๆ ภายใน หมู่บ้าน / ตำบล			
2. การรายงานเหตุคว้นสาธารณภัยให้นายอำเภอทราบ			
3. ดำรวจความเสียหายแล้วรายงานขอรับความช่วยเหลือจากทางราชการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดวาทภัย			
4. ดำรวจความเสียหายแล้วรายงานขอรับความช่วยเหลือจากทางราชการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดอุทกภัย			
5. จัดหาที่พักอาศัยให้กับประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนเมื่อเกิดมีอัคคีภัย เกิดขึ้นกับประชาชนในหมู่บ้าน			
6. จัดทำแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน หมู่บ้าน / ตำบล			
7. จัดทำโครงการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการขุดลอกลำ ห้วยที่ตื้นเขิน หรือปรับปรุงซ่อมแซม เป่าล้างบ่อบาดาล เมื่อประสบ ปัญหาภัยแล้ง			

ผู้ทำการวิจัย ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูล

นายวีระพงษ์ สุขทวีผลกุล

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ – นามสกุล : นายวีระพงษ์ สุขทวีผลกุล
- วัน เดือน ปี เกิด : 22 ธันวาคม 2503
- ที่อยู่ปัจจุบัน : 520 หมู่ที่ 10 ตำบลหนองโก อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น
- ประวัติการศึกษา
- พ.ศ. 2546 : ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- หน้าที่การงาน
- พ.ศ. 2547 : ปลัดอำเภอฝ่ายความมั่นคง ที่ทำการปกครองอำเภอกระนวน
จังหวัดขอนแก่น

